

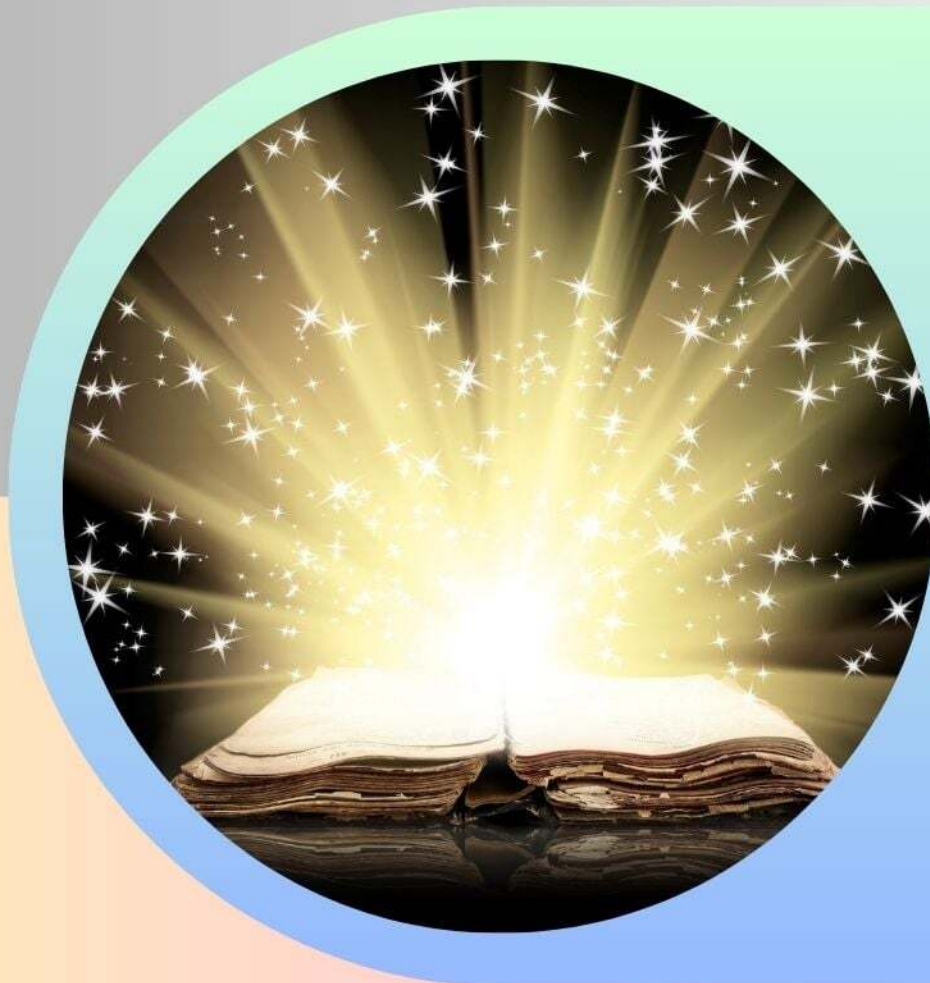

วารสารวิชาการจินตาสิต

CHINTASIT ACADEMIC JOURNAL

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2568 Vol.3 No.4 October - December 2025

ISSN: 3057-0956 (Online)

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)

Chintasit Academic Journal (Online)

ISSN 3057-0956 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2568

Vol. 3 No. 4 (2025), October - December

วัตถุประสงค์ :

วารสารวิชาการจินตาสิต เป็นวารสารวิชาการราย 3 เดือน (ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน, ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน, และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การศึกษา เศรษฐศาสตร์ รวมถึงสหวิชาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ วารสารวิชาการจินตาสิต ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ วารสารวิชาการจินตาสิต ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ :

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 มีนาคม)

ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)

ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ(Double-Blind Peer Review)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทัศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สำนักงาน :

วารสารวิชาการจินตาสี (ออนไลน์)

เลขที่ 31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Chintasit.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 082 198 8696, 089 622 4068

<https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>

ISSN 3057-0956 (Online)

บรรณาธิการ :

พระมหาอภิพงษ์ คำหงษา, ดร.

กองบรรณาธิการ :

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	ประธานคณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ประยุทธ์ ชูสอน	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)**ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก**

รศ.ดร.บุญช่วย ศิริเกษ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพงศ์ทราทิตย์ สุธีโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูปริยัติคุณรังสี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รศ.ดร.ธงชัย สิงห์อุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุชาติ บางวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.ศักดิ์นาภรณ์ นันทิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.อุเทนทร์ วัชรชินโรส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ แสนคำ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ศตวรรษ สงกาพันธ์	มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
พระมหาเอกพันธ์ วรรธมมณญ,ดร.	มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.นิภาภัทร ปราบกฤษ	มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.สุรัชย์ แก้วคุณ	มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
พระมหาโยธิน มหาวิโร,ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.บุญเพ็ง สิทธิวงษา	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้จัดการวารสาร : ผศ.ดร.ชัชณพงค์ ศรจันทร์

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการจินตาสิต ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ประจำปีพุทธศักราช 2568 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ และคุณภาพมากที่สุดของบทความ เพื่อตีพิมพ์ และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการที่มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัย จำนวน 1 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 4 บทความ รวม 5 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการจินตาสิต ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

(พระมหาอภิพงศ์ ภูริวิฑฒโน (คำหงษา)

บรรณาธิการวารสาร

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข
บทบรรณาธิการ	ง

บทความวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	187-198
A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' CHARISMATIC LEADERSHIP AND THE MORALE OF TEACHERS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS, GENERAL EDUCATION DIVISION, UNDER THE NATIONAL OFFICE OF BUDDHISM IN THE NORTHEASTERN REGION	
พระครูสุตธรรมบวรพต (บุตดี) Phrakru Sutahambanphod (Butdi)	

บทความวิชาการ

การวิเคราะห์หลักการสังคหวัตถุกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย	199-213
ANALYSIS OF THE PRINCIPLES OF RAJASANKHAVATTU AND THE DEVELOPMENT OF POLITICAL LEADERSHIP IN A DEMOCRATIC REGIME	
ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์ Thanawat Chaopho	
บทบาทของขบวนการนักศึกษาและเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย: จากอดีตสู่ปัจจุบัน	214-230
STUDENT AND YOUTH MOVEMENTS IN THAI POLITICAL TRANSFORMATION: FROM PAST TO PRESENT	
ละอองดาว ชาทองยศ Laongdao Chathongyots	

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการทำงานและอาชีพ 230-241

21ST CENTURY SKILLS REQUIRED FOR WORK AND CAREERS

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

การแสวงหาความหมายของชีวิตท่ามกลางมายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดีย 242-255

SEEKING MEANING IN LIFE AMID THE MYTH OF SUCCESS ON SOCIAL MEDIA

พระสุทธิวิจิตรเมธี,ดร.

Phrasuddhivajiramedhi, Dr.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ 256-268

เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย 269-271

เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ 272-274

แบบฟอร์มการส่งบทความ 275

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร 276-278

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารกับขวัญ
กำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' CHARISMATIC
LEADERSHIP AND THE MORALE OF TEACHERS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA
SCHOOLS, GENERAL EDUCATION DIVISION, UNDER THE NATIONAL OFFICE OF
BUDDHISM IN THE NORTHEASTERN REGION

พระครูสุตธรรมบรรพต (บุตดี)

Phrakru Sutahambanphod (Butdi)

วัดศรีภูเรือ จังหวัดเลย

Wat Sri Phurua, Loei Province

*Corresponding author, e-mail: 0610271737a@gmail.com

Received: 13 November 2025, Revised: 21 November 2025, Accepted: 1 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอน (ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์) ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 350 รูป/คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงศรัทธาเท่ากับ 0.97 และขวัญกำลังใจของครูเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation

Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาารมีของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. ระดับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านเพื่อนร่วมงาน

3. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาารมีของผู้บริหารในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญกำลังใจของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .785$) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาารมีทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญกำลังใจของครู โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($r = .768$) รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($r = .755$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาารมี, ขวัญกำลังใจของครู, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The purposes of this correlational research were: 1) to study the levels of administrators' charismatic leadership, 2) to study the levels of teacher morale, and 3) to examine the relationship between administrators' charismatic leadership and the morale of teachers in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division, in the Northeastern region. The sample consisted of 350 teachers (both monastic and lay) from Phrapariyattidhamma Schools in the Northeastern region during the academic year 2024, selected through stratified random sampling based on school size. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire, validated by 5 experts with an Item-Objective Congruence (IOC) index between 0.80-1.00. The reliability coefficients were 0.97 for the charismatic leadership scale and 0.95 for the teacher morale scale. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings were as follows:

1. The overall level of administrators' charismatic leadership as perceived by teachers was high ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.59). When analyzed by dimension, idealized influence had the highest mean score, followed by individualized consideration.

2. The overall level of teacher morale in Phrapariyattidhamma Schools was high ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.57). When analyzed by dimension, the aspect of administrators had the highest mean score, followed by colleagues.

3. Administrators' charismatic leadership was positively and significantly correlated with teacher morale at the .01 level ($r = .785$), indicating a high level of correlation. When analyzed by dimension, all aspects of charismatic leadership were positively correlated with teacher morale. Individualized consideration showed the strongest correlation ($r = .768$), followed by idealized influence ($r = .755$).

Keywords: Charismatic Leadership, Teacher Morale, Phrapariyattidhamma School, Northeastern Region

บทนำ

ครูและบุคลากรทางการศึกษาคือกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา หากครูมีขวัญและกำลังใจ (Morale) ในการปฏิบัติงานดี ย่อมส่งผลให้เกิดความทุ่มเท มุ่งมั่น และมีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ในทางตรงกันข้าม หากครูขาดขวัญกำลังใจ จะนำไปสู่ภาวะหมดไฟ (Burnout) การปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง และการลาออกจากงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อความต่อเนื่องในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจของครูมีหลายประการ แต่ปัจจัยที่ได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่ามีอิทธิพลสูงสุดประการหนึ่งคือ "ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา"

ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งมีสถานะทางสังคมที่ได้รับการเคารพศรัทธา บทบาทของผู้บริหารในบริบทนี้จึงไม่ใช่เพียงผู้สั่งการตามกฎระเบียบ แต่จำเป็นต้องอาศัย "ภาวะผู้นำเชิงศรัทธา" (Charismatic Leadership) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปกครองในทางพุทธศาสนาที่เน้น "บารมี" หรือคุณงามความดีที่สั่งสมมา ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมีจะมีความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม สร้างแรงบันดาลใจ ให้มีความสำคัญกับบุคลากรเป็นรายบุคคล และเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม (Bass & Avolio, 1994) ลักษณะความเป็นผู้นำเช่นนี้เชื่อว่าจะสามารถเข้าถึงจิตใจของครู สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา และหล่อ

เลี้ยงขวัญกำลังใจในการทำงานได้ดีกว่าการใช้อำนาจตามตำแหน่งเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะในบริบทของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอิสานที่ให้ความสำคัญกับความเคารพนับถือในตัวบุคคล

แม้จะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับขวัญกำลังใจของครูในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจำนวนมาก แต่การศึกษาในบริบทเฉพาะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีจำนวนจำกัด ทั้งที่โรงเรียนกลุ่มนี้มีบริบท ปัญหา และวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างจากโรงเรียนปกติอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครู เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของคณะสงฆ์ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงาน และยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ให้มีความยั่งยืนสืบไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีของผู้บริหารและระดับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับใด?
2. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือไม่ อย่างไร?

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาระดับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน (บรรพชิตและคฤหัสถ์) ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,850 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มี (ตามแนวคิดของ Bass & Avolio) และตัวแปรตาม คือ ขวัญกำลังใจของครู

ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (20 จังหวัด)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำและขวัญกำลังใจของครูในปัจจุบัน
2. เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ให้มีคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมกับบริบท
3. เป็นแนวทางในการสร้างเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อลดอัตราการลาออกและเพิ่มประสิทธิภาพการสอน

คำถามการวิจัย

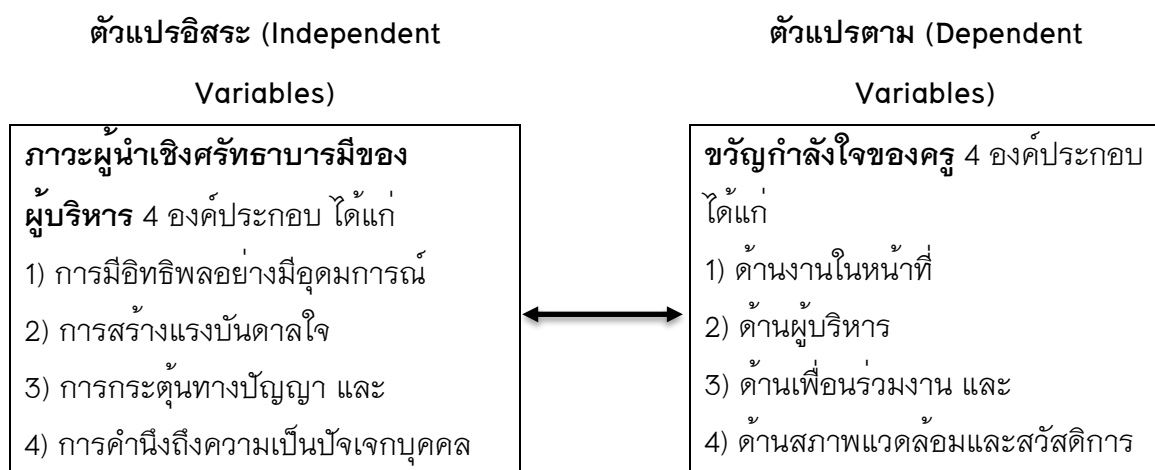
1. ระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารและระดับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับใด?
2. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ หรือไม่ อย่างไร?

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารและระดับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครู

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหาร กับตัวแปรตาม คือ ขวัญกำลังใจของครู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 20 จังหวัด จำนวน 1,850 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 320 คน แต่เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเป็น 350 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียน (ขนาดเล็ก, กลาง, ใหญ่) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมบริบทที่หลากหลาย จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากรายชื่อโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (สถานภาพ, เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ประสบการณ์ทำงาน) เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหาร จำนวน 20 ข้อ (4 ด้าน x 5 ข้อ) ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 = มากที่สุด, 1 = น้อยที่สุด)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามขวัญกำลังใจของครู จำนวน 20 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- สร้างข้อคำถามและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- นำให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 ทุกข้อ
- นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 (แยกเป็นภาวะผู้นำ 0.97 และขวัญกำลังใจ 0.95) ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2568 โดยขอหนังสืออนุญาตจากมหาวิทยาลัย ส่งไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีทั้งการเดินทางไปเก็บด้วยตนเองและการส่งทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. สถิติเชิงพรรณนา ใช้วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาการบริหารและระดับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)
 - 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
 - 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก
 - 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง
 - 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย
 - 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
3. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาการบริหารกับขวัญกำลังใจของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 350 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นฆราวาส (ร้อยละ 65.0) และเป็นพระภิกษุ/สามเณร (ร้อยละ 35.0) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30–40 ปี (ร้อยละ 45.0) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 70.0) และมีประสบการณ์สอน 5–10 ปี (ร้อยละ 40.0)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครู ปราบกฏผลดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครู โดยรวม และรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครู	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.52	0.61	มากที่สุด	1
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.43	0.67	มาก	3
3. การกระตุ้นทางปัญญา	4.36	0.70	มาก	4
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.48	0.65	มาก	2
รวม	4.45	0.59	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.48$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.36$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับขวัญกำลังใจของครู ปราบกฏผลดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับขวัญกำลังใจของครู

ขวัญกำลังใจของครู	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านงานในหน้าที่	4.35	0.69	มาก	3
2. ด้านผู้บริหาร	4.48	0.63	มาก	1
3. ด้านเพื่อนร่วมงาน	4.42	0.65	มาก	2
4. ด้านสภาพแวดล้อมและสวัสดิการ	4.28	0.73	มาก	4
รวม	4.38	0.57	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ขวัญกำลังใจของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ ด้านเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.42$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมและสวัสดิการ ($\bar{X} = 4.28$)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูกับขวัญกำลังใจของครู เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครู

ตัวแปร	ขวัญกำลังใจของครู (โดยรวม)
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.755**
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	.731**
3. การกระตุ้นทางปัญญา	.702**
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.768**
ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครู (โดยรวม)	.785

** $p < .01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญกำลังใจของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .785 ซึ่งหมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับขวัญกำลังใจของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($r = .768$) รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($r = .755$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($r = .731$) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($r = .702$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์นี้สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สามารถสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีคุณลักษณะที่น่าศรัทธา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามสมณสาธูป รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนด้านการกระตุ้นทางปัญญามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก

2. ขวัญกำลังใจของครูอยู่ในระดับมาก โดยมีขวัญกำลังใจเกี่ยวกับตัวผู้บริหารสูงสุด แสดงว่าครูมีความพึงพอใจและเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารเป็นอย่างมาก รองลงมาคือ ด้านเพื่อนร่วมงาน ในขณะที่ ด้านสภาพแวดล้อมและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่โรงเรียนกลุ่มนี้มักมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและอาคารสถานที่

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญกำลังใจของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .785 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายด้านพบว่า **ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล** มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจโดยรวมสูงสุด ($r = .768$) รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($r = .755$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($r = .731$) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($r = .702$) ตามลำดับ ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่า ยิ่งผู้บริหารเอาใจใส่ครูเป็นรายบุคคลและประพฤติตนเป็นแบบอย่างมากเท่าไร ขวัญกำลังใจของครูก็จะยิ่งสูงขึ้นมากเท่านั้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 "บารมี" ของผู้บริหารคือรากฐานของความศรัทธา การที่ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำด้าน "การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อธิบายได้ด้วยบริบททางวัฒนธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ผู้บริหารเป็น "สมณะ" ผู้ทรงศีล การดำรงตนอย่างสมณะ เสียสละ และมีจริยธรรม (Sila) ถือเป็นแหล่งที่มาของ "Charisma" หรือ "บารมี" ในบริบทสังคมไทย (Lee, 2022) สิ่งนี้ทำให้ครูเกิดความเคารพยำเกรงและเกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจเมื่อปฏิบัติงานภายใต้การนำของท่าน ส่งผลให้ขวัญกำลังใจด้านผู้บริหารสูงตามไปด้วย

ประเด็นที่ 2 ความใส่ใจรายบุคคล (Individualized Consideration) คือกุญแจสำคัญสู่ขวัญกำลังใจ แม้อันอุดมการณ์จะมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แต่เมื่อดูค่าความสัมพันธ์ (Correlation) กลับพบว่า "ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล" มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจสูงสุด ($r = .768$) สิ่งนี้สะท้อนว่า สิ่งที่ครูต้องการมากที่สุดและมีผลต่อใจมากที่สุด คือ "ความเมตตาและการดูแลเอาใจใส่" การที่ผู้บริหารสอบถามสารทุกข์สุกดิบ ให้คำปรึกษาเรื่องส่วนตัว หรือให้โอกาสครูได้พัฒนาตนเอง เปรียบเสมือนน้ำทิพย์ชโลมใจ โดยเฉพาะในโรงเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งมักมีระบบความสัมพันธ์แบบ "ครอบครัว" หรือ "วัดกับบ้าน" การบริหารแบบ "พระเดช" (อำนาจ) อาจไม่เท่า "พระคุณ" (เมตตาธรรม) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Davis (2024) ที่พบว่าในโรงเรียนศาสนา ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นมีค่ามากกว่ารางวัลทางวัตถุ

ประเด็นที่ 3 ช่องว่างเรื่องสวัสดิการกับความท้าทายในการบริหาร ขวัญกำลังใจด้านสวัสดิการมีคะแนนต่ำที่สุด แม้ผู้บริหารจะมีبارมีสูง แต่ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนา ยังเป็นปัญหาที่บั่นทอนกำลังใจครู ผลวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ภาวะผู้นำจะช่วยประคองใจได้ แต่การดูแลเรื่อง "ปากท้อง" ก็ยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการระดมทรัพยากรมาช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ควรจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ โดยเน้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหาร (เช่น พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4) เข้ากับทักษะภาวะผู้นำสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ "การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล" และ "การเป็นแบบอย่างที่ดี"

ควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติดีเลิศในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจของครู เพื่อสร้างต้นแบบและแรงจูงใจให้แก่ผู้บริหารท่านอื่นๆ

2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับครูเป็นรายบุคคล โดยใช้หลัก "กัลยาณมิตร" ในการให้คำปรึกษา รับฟังปัญหา และให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ

ควรยึดมั่นในการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการทำงานและความประพฤติส่วนตัว เพื่อสร้าง "บารมี" และความศรัทธาให้เกิดขึ้นในหมู่คณะอย่างยั่งยืน

ควรสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายอันมีคุณค่าของโรงเรียน (การสร้างศาสนทายาท) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นความหมายในงานที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Watanabe (2024)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกครูและผู้บริหาร เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการและกลไกที่ภาวะผู้นำส่งผลต่อขวัญกำลังใจในบริบทเฉพาะนี้อย่างลึกซึ้ง

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบขวัญกำลังใจระหว่างครูบรรพชิตและครูคฤหัสถ์ และศึกษาว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อสองกลุ่มนี้แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ควรมีการวิจัยที่ศึกษาผลลัพธ์ต่อเนื่อง โดยศึกษาว่าขวัญกำลังใจของครูที่เกิดจากภาวะผู้นำที่ดีนั้น ส่งผลต่อไปยังบรรยากาศในชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ของสามเณรนักเรียนอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- ปรีชาพล พิมพ์สมบุญ. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3), 643–658.
- พระครูวิมลธรรมโสภณ. (2566). *พุทธบริหารการศึกษา: แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- สมเกียรติ จริยวัฒนา. (2567). สุขภาวะครู: ตัวชี้วัดใหม่ของคุณภาพสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาไทย*, 18(1), 33–49.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). *รายงานสถิติการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประจำปี 2566*. นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุวิทย์ อินทร์ทอง. (2022). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(2), 263–277.
- อรุณี วงศ์ไพศาล. (2565). *จิตวิทยาองค์การสำหรับผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Davis, M. (2024). Spiritual leadership and its effect on teacher motivation in faith-based schools. *Journal of Educational Leadership and Faith*, 11(2), 88–105.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lee, S. J. (2022). Authentic charisma: The role of sincerity and ethical grounding in inspirational leadership. *The Leadership Quarterly*, 33(4), 101602.
- Martinez, R. (2023). Post-pandemic teacher morale: The critical role of psychological safety and principal support. *Educational Administration Quarterly*, 59(1), 112–140.
- Thompson, A. (2025). *The morale multiplier: How authentic leadership builds resilient school cultures*. Oxford: Oxford University Press.
- Watanabe, H. (2024). Charismatic leadership in mission-driven organizations: Linking daily tasks to a higher purpose. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 53(3), 601–622.

การวิเคราะห์หลักราชสังคหวัดฤกษ์กับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย

ANALYSIS OF THE PRINCIPLES OF RAJASANKHAVATTU AND THE DEVELOPMENT OF
POLITICAL LEADERSHIP IN A DEMOCRATIC REGIME

ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์

Thanawat Chaopho

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: Thanawat.cha@mbu.ac.th

Received: 11 November 2025, Revised: 25 November 2025, Accepted: 10 December 2025

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการปกครองให้ก้าวหน้า มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของสังคมและสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการทางการเมือง ผู้นำในระบบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน แต่ยังต้องมีความสามารถในการนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในหลายด้าน รวมถึง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมืองและเสริมสร้างความร่วมมือที่มั่นคงระหว่างประชาชนและผู้นำ (Burns, 1978) โดยเฉพาะในระบบประชาธิปไตยที่มีความคิดเห็นและผลประโยชน์ที่หลากหลาย การพัฒนาผู้นำทางการเมืองจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวในหลายด้าน เช่น การสื่อสารที่เปิดเผย การฟังความคิดเห็นจากประชาชน และการปฏิบัติที่ยุติธรรม หลักราชสังคหวัดฤกษ์ในพระพุทธศาสนาได้ถูกพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน โดยเน้นการให้บริการเพื่อส่วนรวม การใช้คำพูดที่สุภาพ และการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

หลักราชสังคหวัดฤกษ์ที่มีรากฐานมาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคมโดยทั่วไป แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองเพื่อส่งเสริมผู้นำที่มีคุณธรรมและความสามารถในการจัดการกับความท้าทายในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักราชสังคหวัดฤกษ์กับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและค่านิยมที่ดีในสังคม แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการสร้าง

สังคมที่เสมอภาคและยุติธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบประชาธิปไตย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและอภิปรายการประยุกต์ใช้หลักราชสังคหัตถ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยการศึกษาการใช้หลักเหล่านี้ในเชิงสังคมศาสตร์และการปกครอง รวมถึงการนำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: หลักราชสังคหัตถ์, ภาวะผู้นำทางการเมือง, การปกครองในระบบประชาธิปไตย, ภาวะผู้นำที่มีคุณธรรม, การบริการสาธารณะ, ค่านิยมประชาธิปไตย, ความยุติธรรมในสังคม

Abstract

The political leadership in a democracy is a crucial element in driving the system forward, playing a significant role in determining the direction of society and ensuring justice in the political process. A leader in a democratic regime is not only expected to represent the people but must also possess the ability to guide the society toward sustainable development in various fields, including economics, social affairs, education, and culture. In contrast, ethical leadership that is responsible to society helps build trust in the political process and fosters strong cooperation between the people and the leaders. Especially in democratic systems with diverse opinions and interests, the development of political leadership requires learning and adapting in various aspects, such as open communication, listening to public opinions, and practicing fairness. The Buddhist principle of Rajasankhavatthu has been developed and applied in governance to enhance the relationship between leaders and the people through approaches that emphasize public service, polite speech, and beneficial actions to society.

Rajasankhavatthu is based on Buddhist teachings that not only promote good relationships within families and society in general but can also be applied in governance to foster leaders with moral values and the capability to manage societal challenges in an effective democratic environment. Integrating Rajasankhavatthu with the development of political leadership not only reinforces moral values and social virtues but also contributes to the understanding of creating an equitable and just society, which is a core principle of democracy (Greenleaf, 1977). This article aims to explore and discuss the application of Rajasankhavatthu in developing political leadership in a democracy through in-depth study of its social and governance-related uses, including case studies both from domestic and international contexts to provide insights into developing and strengthening quality political leadership.

Keywords: Rajasankhavatthu, Political Leadership, Democratic Governance, Ethical Leadership, Public Service, Democratic Values, Social Justice

บทนำ

ภาวะผู้นำทางการเมืองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของสังคมและสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการทางการเมือง (Viviani, 2024) ผู้นำในระบบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ต้องเป็นตัวแทนของประชาชน แต่ยังต้องมีความสามารถในการนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาในทุกด้านอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ในทางกลับกัน ภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมือง และสร้างความร่วมมือที่มั่นคงระหว่างประชาชนและผู้นำ (Burns, 1978) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีความหลากหลายของความคิดเห็นและผลประโยชน์ต่าง ๆ การพัฒนาภาวะผู้นำในระบบประชาธิปไตยนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้และปรับตัวในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งการสื่อสารที่เปิดเผย การฟังความคิดเห็นจากประชาชน และการปฏิบัติที่ยุติธรรม ซึ่งหลักราชสังคหัตถ์ในพระพุทธศาสนาได้รับการพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครอง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน ผ่านแนวทางที่เน้นการให้บริการเพื่อส่วนรวม การใช้คำพูดที่สุภาพ และการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

หลักราชสังคหัตถ์เป็นแนวทางที่มีรากฐานมาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคมทั่วไป แต่ยังสามารถนำมาใช้ในระบบการปกครอง เพื่อส่งเสริมผู้นำที่มีคุณธรรมและมีความสามารถในการบริหารจัดการความท้าทายในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Senge, 2006) ทั้งนี้ การบูรณาการหลักราชสังคหัตถ์กับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและค่านิยมที่ดีในสังคม แต่ยังช่วยพัฒนาความเข้าใจในการสร้างสังคมที่เสมอภาคและยุติธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย (Greenleaf, 1977)

การวิเคราะห์ในบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและอภิปรายถึงการประยุกต์ใช้หลักราชสังคหัตถ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้หลักเหล่านี้ในเชิงสังคมศาสตร์และการปกครอง รวมถึงการนำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณภาพ

แนวคิดราชสังคหัตถ์

หลัก **ราชสังคหัตถ์** หรือที่เรียกในภาษาไทยว่า *การสงเคราะห์ประชาชนของผู้ปกครอง* เป็นหลักการในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงลักษณะของผู้นำที่ควรปฏิบัติต่อประชาชน โดยการใช้หลักธรรมที่

เน้นการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น หลักสังคหัตถ์เป็นแนวทางที่ใช้ในการสร้างสังคมที่มีความสามัคคีและเสมอภาคผ่านการบริหารจัดการที่ยึดหลักคุณธรรม และหลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองแบบประชาธิปไตยได้

หลักสังคหัตถ์ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่

- 1. ทาน** การให้ โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือการช่วยเหลือประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว หลักการนี้สะท้อนการให้บริการสาธารณะและการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- 2. ปิยวาจา** การพูดจาที่ดี การใช้คำพูดที่สุภาพและให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งสามารถช่วยสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกับประชาชน
- 3. อัตถจริยา** การกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการทางสังคมหรือการบริหารจัดการทางการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน
- 4. สมานัตตตา** การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่มีการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ หลักการนี้ช่วยให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

หลักสังคหัตถ์จึงเป็นการนำคุณธรรมเหล่านี้มาปฏิบัติในการปกครอง เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมและความสุขให้กับประชาชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและเชื่อมโยงกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน

ตามคำอธิบายในงานวิจัยของ Senge (2006) และ Greenleaf (1977) การนำหลักสังคหัตถ์มาใช้ในการปกครองไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้นำมีคุณธรรม แต่ยังสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจและการพัฒนาประเทศอีกด้วย

ภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

ภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย (Democratic Political Leadership) เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบการปกครองที่มีความยุติธรรมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง (Viviani, 2024) โดยผู้นำไม่เพียงแต่ต้องทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการประชาธิปไตยผ่านการปฏิบัติที่โปร่งใสและยุติธรรม

ภาวะผู้นำในระบบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้แตกต่างจากระบบการปกครองอื่น ๆ เช่น การยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ การมีความรับผิดชอบ ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล (Burns, 1978; Greenleaf, 1977) ผู้นำในระบบนี้ต้องสามารถฟังเสียงของประชาชนและต้องมีทักษะในการประนีประนอมความเห็นที่แตกต่างกันภายในสังคม เพื่อผลักดันนโยบายที่ได้รับการยอมรับจากส่วนใหญ่

ผู้นำที่ดีในระบบประชาธิปไตยต้องเป็นทั้ง **ตัวแทนของประชาชน** และ **ผู้กำหนดทิศทางของสังคม** ซึ่งไม่ใช่แค่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือเจตจำนงของรัฐบาล แต่ยังต้องคำนึงถึงการสร้าง

การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม (Habermas, 1984) การสื่อสารที่โปร่งใส การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการรับผิดชอบต่อการดำเนินนโยบายทั้งหมดจึงเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำในระบบประชาธิปไตย

ภาวะผู้นำในระบบประชาธิปไตยยังต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่าง **ความยุติธรรม, ความซื่อสัตย์, และ ความสามารถในการสร้างความมั่นคงทางสังคม** การพัฒนาภาวะผู้นำดังกล่าวต้องอาศัยการผสมผสานหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การรักษาความสมดุลทางสังคม และการใช้หลักคุณธรรมในการตัดสินใจทางการเมือง

ในกรณีของประเทศไทย การพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรมตามหลักราชสังคหวัดอาจเป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมและสามารถสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของประชาชนกับการปกครองที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาผู้นำในลักษณะนี้จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยุติธรรมในสังคมไทย

ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการและธรรมาภิบาล

1. ทฤษฎีรัฐสวัสดิการ (Welfare State Theory)

รัฐสวัสดิการ (Welfare State) หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรและบริการที่จำเป็นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา การจ้างงาน และสวัสดิการด้านอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยที่รัฐมีบทบาทในการจัดการและสร้างระบบสวัสดิการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในสังคม (Esping-Andersen, 1990; Hicks, 1999) แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่ารัฐควรมีบทบาทในการดูแลประชาชนและช่วยลดช่องว่างทางสังคมที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

ทฤษฎีรัฐสวัสดิการเน้นการมีส่วนร่วมของรัฐในด้านต่าง ๆ เช่น **การดูแลสวัสดิการสังคม** การจัดหาทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ เช่น การรักษาพยาบาลฟรีหรือราคาถูก การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ด้อยโอกาส การสร้างงานให้กับผู้ว่างงาน **การลดความเหลื่อมล้ำ** การใช้ระบบภาษีและการกระจายทรัพยากรเพื่อลดความไม่เท่าเทียมในสังคม เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น

ในระบบประชาธิปไตยที่มีการใช้ทฤษฎีรัฐสวัสดิการ ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการการกระจายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการมีชีวิตที่ดี และลดความเหลื่อมล้ำที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของประชาชน (Esping-Andersen, 1990)

2. ทฤษฎีธรรมาภิบาล (Good Governance Theory)

ธรรมาภิบาล หมายถึงแนวทางการบริหารจัดการประเทศหรือองค์กรที่เน้นการใช้หลักการทางจริยธรรม การมีความโปร่งใส การรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ

ต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานของรัฐเป็นไปในทิศทางที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ (United Nations Development Programme, 1997)

ทฤษฎีธรรมาภิบาลประกอบด้วยหลักการสำคัญหลายประการ เช่น **ความโปร่งใส (Transparency)** การดำเนินงานของรัฐหรือผู้นำต้องเปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของรัฐ และตรวจสอบได้ว่าไม่มีการทุจริตหรือปกปิดข้อมูล **การมีส่วนร่วม (Participation)** การให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา **ความรับผิดชอบ (Accountability)** ผู้นำและหน่วยงานของรัฐต้องมีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน และต้องสามารถอธิบายหรือชี้แจงการตัดสินใจหรือการกระทำต่าง ๆ ที่มีผลต่อประชาชน **ความยุติธรรม (Fairness)** การให้บริการและการตัดสินใจของรัฐต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติหรือเอาเปรียบกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม

ทฤษฎีธรรมาภิบาลจึงมุ่งหวังให้กระบวนการทางการเมืองและการบริหารจัดการรัฐสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมและการละเลยสิทธิของตนเอง โดยที่ผู้นำต้องให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง (Haque, 2002)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสวัสดิการและธรรมาภิบาล

การดำเนินงานของรัฐสวัสดิการและธรรมาภิบาลมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด โดยรัฐสวัสดิการมุ่งหมายที่จะดูแลและปกป้องประชาชนจากความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในขณะที่ธรรมาภิบาลมุ่งเน้นให้การบริหารงานของรัฐเป็นไปอย่างโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม

การประยุกต์ใช้รัฐสวัสดิการในระบอบประชาธิปไตย จะช่วยให้รัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้ดีขึ้น และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยผ่านการแสดงให้เห็นว่ารัฐมีความสามารถในการดูแลประชาชนอย่างแท้จริง (Schmidt, 2001) ในทางกลับกัน **การนำทฤษฎีธรรมาภิบาลมาใช้** จะทำให้กระบวนการบริหารจัดการรัฐเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้นำในระบอบประชาธิปไตยและทำให้ประชาชนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและความยุติธรรมในกระบวนการทางการเมือง

การผสมผสานระหว่างทั้งสองทฤษฎีนี้จะช่วยให้เกิดสังคมที่มีการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างยุติธรรม รวมถึงการมีผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (Hicks, 1999; Putnam, 1993)

4. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีรัฐสวัสดิการและธรรมาภิบาลในภาวะผู้นำทางการเมือง

ผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยสามารถใช้ทฤษฎีรัฐสวัสดิการและธรรมาภิบาลในการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรม โดยการพัฒนาระบบสวัสดิการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจจะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในสังคม อีกทั้งการใช้หลักการธรรมาภิบาลจะช่วยให้กระบวนการทางการเมืองเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้นำที่ใช้ทฤษฎีเหล่านี้ในการบริหารจัดการไม่เพียงแต่สามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคม แต่ยังช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืนและมีความเสมอภาค (Burns, 1978)

การวิเคราะห์หลักราชสังคหวัดกับภาวะผู้นำ

หลัก ราชสังคหวัด เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน โดยประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทาน, ปิยวาจา, อุตถจริยา, และ สمانัตตตทา ซึ่งแต่ละหลักสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเน้นที่วิธีที่หลักราชสังคหวัดช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้นำในระบบประชาธิปไตย และวิธีที่ผู้นำสามารถนำหลักเหล่านี้มาใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการพัฒนาสังคมที่มีความเสมอภาค

1. ทาน (การให้) กับภาวะผู้นำทางการเมือง การให้ หรือ ทาน ในหลักราชสังคหวัดเป็นการให้โดยไม่หวังผลตอบแทนหรือประโยชน์ส่วนตัว หลักนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองโดยการสร้างแนวทางที่เน้นการบริการประชาชนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการดูแลสุขภาพสวัสดิการสังคม การพัฒนาการศึกษา หรือการสนับสนุนด้านสุขภาพและการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน

ผู้นำที่ใช้หลักทานจะมีความสามารถในการ ให้บริการประชาชนก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำในระบบประชาธิปไตย ผู้นำเช่นนี้จะสามารถได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจต่าง ๆ (Greenleaf, 1977)

นอกจากนี้ ทาน ยังสามารถสะท้อนถึงการสร้าง *ทุนทางสังคม* (Social Capital) ในสังคมได้ โดยการที่ผู้นำสามารถให้บริการหรือสนับสนุนในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างผู้นำและประชาชน ส่งผลให้เกิดการร่วมมือกันในทุกด้านของสังคม (Putnam, 1993)

2. ปิยวาจา (การพูดจาดี) กับภาวะผู้นำทางการเมือง การพูดจาที่ดี หรือ ปิยวาจา เป็นอีกหนึ่งหลักธรรมที่ผู้นำสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรม การใช้คำพูดที่สุภาพ มีความชัดเจน และมีความหมายที่ดีสามารถเสริมสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนได้

ในบริบททางการเมือง ผู้นำที่ใช้หลัก ปิยวาจา จะช่วยลดความตึงเครียดและการขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ โดยการสื่อสารที่สุภาพและสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรม (Habermas, 1984) การพูดที่ดียังเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เนื่องจากการสื่อสารที่ดีจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีความสำคัญและสามารถแสดงความคิดเห็นได้

การใช้ ปิยวาจา ในการสื่อสารจะช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชน และสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำที่เป็นมิตรและใส่ใจในความคิดเห็นของประชาชน การใช้คำพูดที่ดีจึงมีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย

3. อรรถจริยา (การกระทำที่เป็นประโยชน์) กับภาวะผู้นำทางการเมือง อรรถจริยา หมายถึงการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ผู้นำที่ปฏิบัติตามหลักอรรถจริยาจะต้องมีความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการที่นำไปสู่ผลประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม การกระทำที่เป็นประโยชน์นี้ไม่จำกัดแค่ในเชิงเศรษฐกิจหรือการพัฒนาสาธารณูปโภค แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างการศึกษา การสนับสนุนโครงการสวัสดิการสังคม และการพัฒนาความเท่าเทียมทางสังคม

ผู้นำที่มีการ อรรถจริยา ที่ดีจะสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประชาชนได้ เนื่องจากการกระทำที่เป็นประโยชน์จะช่วยให้ประชาชนเห็นถึงความมุ่งมั่นและความตั้งใจของผู้นำในการทำงานเพื่อส่วนรวม (Burns, 1978) นอกจากนี้การกระทำที่เป็นประโยชน์ยังช่วยลดการเกิดความขัดแย้งในสังคมได้อีกด้วย เนื่องจากทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการของผู้นำ

4. สมานัตตตา (การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค) กับภาวะผู้นำทางการเมือง สมานัตตตา หรือการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค เป็นหลักที่สำคัญในการสร้างความยุติธรรมในสังคม ผู้นำที่สามารถนำหลักนี้มาใช้จะต้องเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการจัดการที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติหรือเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคสะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีความยุติธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำในระบบประชาธิปไตย (Ingham, 2021) การที่ผู้นำสามารถรักษาความเท่าเทียมและยุติธรรมได้ จะช่วยให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจในกระบวนการทางการเมืองและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

นอกจากนี้ การที่ผู้นำมี สมานัตตตา ยังช่วยลดความขัดแย้งในสังคมและเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งทำให้สามารถพัฒนาและสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืนได้

สรุป การวิเคราะห์หลักราชสังคหวัดคู่กับภาวะผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพ ผู้นำที่สามารถประยุกต์ใช้หลัก ทาน, ปิยวาจา, อรรถจริยา, และ สมานัตตตา ใน

การบริหารจัดการและการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในสังคมและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระบบประชาธิปไตย

การประยุกต์ใช้ในระบบประชาธิปไตยทั่วโลก

การประยุกต์ใช้ **หลักราชสังคหวัดคู่** ในระบบประชาธิปไตยทั่วโลกนั้นสามารถเห็นได้จากการนำหลักการต่าง ๆ เช่น **ทาน**, **ปิยวาจา**, **อรรถจริยา**, และ **สมานัตตตา** มาใช้ในบริบทของการบริหารจัดการและการสร้างผู้นำที่มีคุณธรรมในประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรม แต่ยังเสริมสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและเท่าเทียมในกระบวนการทางการเมือง

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัดคู่ในสังคมประชาธิปไตยช่วยให้การบริหารงานของผู้นำมีความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และทำให้ระบบการเมืองมีความยุติธรรมและเสถียรภาพ

1. การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัดคู่ในประเทศสวีเดน

สวีเดน ถือเป็นหนึ่งในประเทศที่มีระบบสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพสูงและมีการบริหารจัดการแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับหลัก **ทาน** และ **อรรถจริยา** โดยรัฐบาลสวีเดนให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม

รัฐบาลของสวีเดนได้ใช้หลักการ **ทาน** ในการจัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนสุขภาพ การศึกษา และการดูแลสวัสดิการให้กับประชาชนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในสังคม (Esping-Andersen, 1990) การกระทำที่เป็นประโยชน์หรือ **อรรถจริยา** จากผู้นำและรัฐบาลในประเทศนี้ทำให้ระบบสวัสดิการมีความยั่งยืน และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

การประยุกต์ใช้ **ปิยวาจา** และ **สมานัตตตา** ในการสื่อสารของรัฐบาลสวีเดนก็มีความสำคัญในกระบวนการประชาธิปไตย โดยรัฐบาลจะเปิดเผยข้อมูลการบริหารจัดการและฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างจริงจัง ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ และลดความขัดแย้งในสังคม

2. การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัดคู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีระบบประชาธิปไตยที่มีความหลากหลายทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรม แต่ก็ยังมีความพยายามในการใช้หลัก **ทาน** และ **ปิยวาจา** ในการบริหารจัดการทรัพยากรและการสร้างผู้นำที่รับผิดชอบต่อประชาชน

หลัก **ทาน** ในสหรัฐอเมริกาส่งผลให้เห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายในการลดความยากจน เช่น โครงการสนับสนุนอาหาร (Food Stamp Program) และการให้ความช่วยเหลือทาง

การแพทย์ในกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย เช่น โครงการ Medicaid และ Medicare ซึ่งเป็นการให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่ประชาชนเพื่อให้พวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Hicks, 1999)

ในทางกลับกัน **ปิยวาจา** และ **สมานัตตตา** ในการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำในสหรัฐอเมริกา มีบทบาทในการสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะในการประชุมรัฐสภาหรือในการอภิปรายทางการเมือง โดยการใช้คำพูดที่เปิดเผยและสุภาพสามารถลดการแบ่งแยกในสังคมได้ และช่วยให้มีการปฏิรูปนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม (Habermas, 1984) การใช้หลักการเหล่านี้ในการบริหารจัดการทำให้ระบบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกา มีความเสถียร และสามารถแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมได้ในระดับหนึ่ง

3. การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัดคู่ในประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่น เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ใช้หลัก **สมานัตตตา** ในการสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคและยุติธรรม แม้ว่าญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างจากประเทศตะวันตก แต่หลักการ **ทาน** และ **อัตถจริยา** ในการช่วยเหลือสังคมและการกระทำที่เป็นประโยชน์ยังคงถูกนำมาใช้ใน รูปแบบที่มีประสิทธิภาพ

รัฐบาลญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการศึกษา การดูแลสุขภาพ และการสนับสนุนการทำงาน โดยมีโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้หลัก **ทาน** ในการพัฒนาสวัสดิการสังคม (Schmidt, 2001)

ในด้านการสื่อสารทางการเมืองและการสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม **ปิยวาจา** และ **สมานัตตตา** ก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับผู้นำและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันและส่งเสริมความสามัคคีในสังคม

4. การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัดคู่ในประเทศไทย

ประเทศไทยซึ่งมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งในเรื่องของ **ทาน**, **ปิยวาจา**, **อัตถจริยา**, และ **สมานัตตตา** สามารถนำหลักการเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยได้ โดยหลัก **ทาน** และ **อัตถจริยา** สามารถเห็นได้จากการสนับสนุนการศึกษาและการดูแลสุขภาพสังคมผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และโครงการสนับสนุนการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการช่วยให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นได้อย่างเท่าเทียม

นอกจากนี้ **ปิยวาจา** และ **สมานัตตตา** ยังเป็นหลักการที่ช่วยสร้างการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน การพูดจาที่สุภาพและการฟังความคิดเห็นจากประชาชนสามารถช่วยลดความขัดแย้งและสร้างสังคมที่มีความสามัคคีได้

สรุป การประยุกต์ใช้ **หลักราชสังคหวัดคู่** ในระบบประชาธิปไตยทั่วโลกช่วยเสริมสร้างผู้นำที่มีคุณธรรมและช่วยให้การบริหารจัดการประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรม การนำ

หลักทาน, ปิยวาจา, อัถตจริยา, และสมานัตตตมาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจทางการเมืองได้ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกับประชาชน และสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคและเท่าเทียมในกระบวนการประชาธิปไตย

อภิปราย

การใช้ **หลักราชสังคหวัดคู่** ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความเสถียรภาพและความยั่งยืนของสังคมโดยรวม โดยการประยุกต์ใช้หลักการต่าง ๆ เช่น **ทาน, ปิยวาจา, อัถตจริยา, และ สมานัตตตมา** ถือเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมในระบบประชาธิปไตย

ในสังคมประชาธิปไตย ผู้นำต้องยึดถือหลักการเหล่านี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนทั้งในด้านการพัฒนาสังคมและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับผู้นำ โดยการใช้หลักราชสังคหวัดคู่จะช่วยเสริมสร้างคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำในการยึดถือค่านิยมที่สูงส่งและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1. การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัดคู่ในบริบทของประเทศไทย

ใน **บริบทของประเทศไทย** การใช้หลักราชสังคหวัดคู่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาผู้นำทางการเมือง โดยเฉพาะในระบบประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนาในปัจจุบัน การประยุกต์ใช้หลักการเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ

หลัก **ทาน** และ **อัถตจริยา** ที่ผู้นำสามารถใช้ในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม การจัดการกับความยากจน และการสนับสนุนโครงการที่มีประโยชน์ต่อประชาชน สามารถสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ อีกทั้งการนำหลัก **ปิยวาจา** มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารยังช่วยให้ผู้นำสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความไว้วางใจ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง

สมานัตตตมา หรือการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคเป็นหลักการสำคัญในการเสริมสร้างความยุติธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางของประเทศ ในบริบทไทยที่มีความหลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา และภูมิภาค หลักสมานัตตตตมาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงสังคมที่แตกต่างให้เกิดความเข้าใจและความสามัคคี

2. การประยุกต์ใช้ในระดับสากล

ในระดับสากล หลักราชสังคหวัดคู่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในหลายประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในประเทศที่มีระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประเทศ **สวีเดน** และ **เดนมาร์ก** ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำหลัก **ทาน** และ **อรรถจริยา** มาใช้ในการจัดการทรัพยากรเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกกลุ่ม โดยการพัฒนาาระบบสวัสดิการที่มีความครอบคลุม และการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผ่านการจัดหาบริการสาธารณะที่จำเป็น เช่น การรักษาพยาบาลฟรี การศึกษา และการสนับสนุนผู้ที่ตกงาน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการนำหลักการเหล่านี้ในการสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคและยุติธรรม

สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีระบบการเมืองที่มีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจก็ใช้หลัก **ปิยวาจา** และ **สมานัตตตา** เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน โดยการเปิดเผยข้อมูล การฟังความคิดเห็นจากประชาชน และการใช้กระบวนการที่โปร่งใสในการตัดสินใจช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบการเมือง

3. การใช้หลักราชสังคหวัดในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

การใช้หลัก **ราชสังคหวัด** โดยเฉพาะในด้าน **ปิยวาจา** และ **สมานัตตตา** สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการลดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมที่มีความแตกแยกหรือมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

ในหลายประเทศที่มีความขัดแย้งทางการเมืองหรือสังคม ผู้นำที่สามารถใช้การพูดจาที่สุภาพและมีความเคารพต่อความคิดเห็นของทุกฝ่ายจะสามารถสร้างการยอมรับและความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น การสื่อสารที่ดีจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคจะช่วยสร้างความยุติธรรมในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น และทำให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวิพากษ์ผลกระทบของการใช้หลักราชสังคหวัดกับภาวะผู้นำ

ถึงแม้ว่าหลักราชสังคหวัดจะช่วยเสริมสร้างผู้นำที่มีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพ แต่การนำหลักการเหล่านี้มาปฏิบัติในระดับประเทศอาจเผชิญกับความท้าทาย เช่น ความยากลำบากในการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัด หรือการขาดแคลนทุนในการพัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มในสังคม

นอกจากนี้ ผู้นำที่ใช้หลักราชสังคหวัดจะต้องเผชิญกับปัญหาของการจัดการความแตกต่างทางความคิดและค่านิยมในสังคมที่มีความหลากหลาย การประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้การใช้หลักการเหล่านี้ประสบความสำเร็จ

สรุป จากการอภิปรายข้างต้น การประยุกต์ใช้ **หลักราชสังคหวัด** ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถเสริมสร้างคุณธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้หลักเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในสังคม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนและผู้นำ แม้จะมีความท้าทายในการ

ปฏิบัติ แต่การใช้หลักราชสังคหัตถุยังคงเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาผู้นำและสังคมในระบบประชาธิปไตย

สรุปผล

การนำ **หลักราชสังคหัตถุ** มาใช้ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบบบประชาธิปไตยได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม โดยการประยุกต์ใช้หลักเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมืองและการบริหารจัดการของรัฐ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และสามารถลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลัก **ทาน**, **ปิยวาจา**, **อัตถจริยา**, และ **สมานัตตตา** สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระบบประชาธิปไตยเพื่อสร้างผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเป็นธรรม และมีความสามารถในการตัดสินใจที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยหลักการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาผู้นำ แต่ยังส่งผลต่อการเสริมสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคและยุติธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

1. ผลกระทบจากการประยุกต์ใช้หลักราชสังคหัตถุในภาวะผู้นำ

การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหัตถุในระบบบประชาธิปไตยช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัด การพัฒนาระบบสวัสดิการ และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

ผู้นำที่ใช้หลัก **ทาน** ในการให้บริการสาธารณะโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัวจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมืองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ นอกจากนี้หลัก **ปิยวาจา** ที่ใช้ในการสื่อสารอย่างสุภาพและเป็นประโยชน์ยังช่วยลดความตึงเครียดทางการเมืองและสร้างการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส

การใช้ **อัตถจริยา** ในการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนช่วยให้ผู้นำสามารถดูแลสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การใช้ **สมานัตตตา** หรือการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคช่วยเสริมสร้างความยุติธรรมและการลดความขัดแย้งในสังคม

2. ความท้าทายในการประยุกต์ใช้หลักราชสังคหัตถุ

แม้ว่าหลักราชสังคหัตถุจะมีประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองและเสริมสร้างสังคมที่ยุติธรรม แต่การนำหลักการเหล่านี้มาใช้ในระดับประเทศอาจเผชิญกับความท้าทายหลายประการ

หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญคือ **ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ** เนื่องจากการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการพัฒนาสวัสดิการสังคมและการให้บริการแก่ประชาชนจำเป็นต้องใช้ทุนมหาศาล ซึ่งอาจเป็นภาระหนักสำหรับรัฐบาล โดยเฉพาะในประเทศที่มีความยากจนหรือกำลังพัฒนาที่มีข้อจำกัดทางการเงิน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาของ **ความขัดแย้งทางสังคม** และ **ความหลากหลายทางความคิดเห็น** ภายในสังคม การใช้หลัก **สมานัตตตา** ในการลดความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือความคิดเห็นที่ต่างกันอาจเป็นเรื่องที่ทำหาย เนื่องจากบางครั้งการพิจารณาผลประโยชน์ที่ยุติธรรมให้กับทุกฝ่ายอาจไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาสั้น ๆ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับอนาคต

จากการศึกษานี้ เราสามารถสรุปได้ว่าหลัก **ราชสังคหวัดคู่** เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างคุณธรรม ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง แต่เพื่อให้การใช้หลักการเหล่านี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต ผู้นำต้อง **เสริมสร้างการศึกษาและการฝึกอบรมผู้นำ** เพื่อให้ผู้นำเข้าใจหลักการของราชสังคหวัดคู่และสามารถนำไปปฏิบัติในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ **พัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุม** การขยายระบบสวัสดิการสังคมที่สามารถช่วยเหลือประชาชนในทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในสังคม **เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง** ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างจริงจังและเท่าเทียม **พัฒนาแนวทางการสื่อสารที่โปร่งใส** ผู้นำต้องสร้างความโปร่งใสในการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีความเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

สรุป การประยุกต์ใช้ **หลักราชสังคหวัดคู่** ในการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง และช่วยลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลัก **ทาน, ปิยวาจา, อัตถจริยา,** และ **สมานัตตตา** ผู้นำสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและทำให้ระบบประชาธิปไตยมีความยั่งยืนและมีความเสมอภาค

อย่างไรก็ตาม การนำหลักการเหล่านี้มาใช้ในระดับประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ และเพื่อให้การใช้หลักราชสังคหวัดคู่ประสบความสำเร็จ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- Burns, J. M. (1978). Leadership. Harper & Row.
- Esping-Andersen, G. (1990). The Three Worlds of Welfare Capitalism. Princeton University Press.
- Greenleaf, R. K. (1977). Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness. Paulist Press.
- Haque, M. S. (2002). The world of governance: A critical analysis. International Political Science Review, 23(3), 315-330.
- Hicks, A. M. (1999). Social Democracy and Welfare Capitalism. Cornell University Press.

- Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action: Volume One: Reason and the Rationalization of Society*. Beacon Press.
- Ingham, S. (2021). Representative Democracy and Social Equality. *American Political Science Review*, 115(2), 357–372. <https://doi.org/10.1017/S0003055421000279>
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press.
- Schmidt, M. G. (2001). *The Democratic Welfare State [Essay]*.
<https://www.pass.va/content/dam/casinapiov/pass/pdf-volumi/acta/acta-6/acta6-schmidt.pdf>
- Senge, P. M. (2006). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. Doubleday.
- Viviani, L. (2024). *Leadership and Democracy: A Political Sociology*. Springer.
- Royal Acts of Doing Favours (n.d.). Retrieved from <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD/article/view/9005>
- สังคหัตถุ 4. (n.d.). In *พจนานุกรมพุทธศาสตร์*. Retrieved from https://84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=186
- Wikipedia contributors. (2021, May 3). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Wikipedia. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/The_Three_Worlds_of_Welfare_Capitalism
- The Three Worlds of Welfare Capitalism*. (n.d.). Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/The_Three_Worlds_of_Welfare_Capitalism
- United Nations Development Programme (UNDP). (1997). *Governance for sustainable human development*. UNDP.

บทบาทของขบวนการนักศึกษาและเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย:
จากอดีตสู่ปัจจุบัน

STUDENT AND YOUTH MOVEMENTS IN THAI POLITICAL TRANSFORMATION:
FROM PAST TO PRESENT

ละอองดาว ชาทองยศ

Laongdao Chathongyots

โรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย

Hatai Christian School, Loei Province

*Corresponding author, e-mail: laongdao1717@gmail.com

Received: 1 November 2025, Revised: 15 November 2025, Accepted: 30 November 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้วิเคราะห์บทบาทของขบวนการนักศึกษาและเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 จนถึงการชุมนุมปี 2563-2564 โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีขบวนการทางสังคม (Social Movement Theory) และแนวคิดการเปลี่ยนผ่านทางประชาธิปไตย (Democratic Transition) ในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าขบวนการนักศึกษาไทยมีวิวัฒนาการที่สำคัญทั้งในด้านรูปแบบการชุมนุม ข้อเรียกร้องทางการเมือง และกลยุทธ์การสื่อสาร โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ขบวนการเหล่านี้ยังคงเผชิญกับความท้าทายจากโครงสร้างอำนาจและกลไกการควบคุมของรัฐ บทความนี้เสนอว่าขบวนการเยาวชนเป็นตัวแปรสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่มีส่วนร่วมมากขึ้น แม้จะมีข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างและสถาบัน

คำสำคัญ: ขบวนการนักศึกษา, เยาวชนทางการเมือง, การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง, ประชาธิปไตย, การเคลื่อนไหวทางสังคม

Abstract

This academic article analyzes the role of student and youth movements in Thai political transformation from the October 14, 1973 uprising to the 2020-2021 protests. Employing Social Movement Theory and Democratic Transition frameworks, the research finds that Thai student movements have undergone significant evolution in protest forms, political demands, and communication strategies, particularly through the adoption of digital media and social networking platforms in recent years. However, these movements continue to face challenges from entrenched power structures and state control mechanisms. This article argues that youth movements constitute

a critical variable in driving Thailand's political change toward more participatory democracy, despite structural and institutional constraints.

Keywords: student movements, political youth, political transformation, democracy, social movements

บทนำ

ขบวนการนักศึกษาและเยาวชนได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเมืองของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องตลอดห้าทศวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ที่นักศึกษาและประชาชนได้ลุกขึ้นต่อต้านระบอบเผด็จการทหาร ไปจนถึงการชุมนุมของกลุ่มเยาวชนปลดแอกในปี 2563-2564 ที่ได้ยกระดับข้อเรียกร้องไปสู่การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ (Baker & Phongpaichit, 2020; จิตติภัทร ภูวตล, 2564)

การศึกษาขบวนการนักศึกษาและเยาวชนในบริบทไทยมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจพลวัตทางการเมืองและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตทางการเมืองและความชอบธรรมของระบอบการปกครอง (McCargo, 2019; สุรพล ธรรมรงค์เมธา, 2563) นักวิชาการหลายท่านได้ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและค่านิยมทางสังคม ที่ท้าทายโครงสร้างอำนาจแบบดั้งเดิมและเรียกร้องความเป็นธรรมทางการเมือง (Nostitz, 2021; ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2564)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์วิวัฒนาการของขบวนการนักศึกษาและเยาวชนไทยในช่วงเวลาต่างๆ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นและรูปแบบของการเคลื่อนไหว (3) เปรียบเทียบข้อเรียกร้องและกลยุทธ์การดำเนินการ และ (4) ประเมินผลกระทบและข้อจำกัดของขบวนการต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย

ทฤษฎีขบวนการทางสังคม

การศึกษาขบวนการนักศึกษาและเยาวชนในบริบทไทยสามารถนำทฤษฎีขบวนการทางสังคม (Social Movement Theory) มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะแนวคิดสามองค์ประกอบหลักของ McAdam (1982) ที่ประกอบด้วย (1) โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structure) (2) โครงสร้างการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization) และ (3) กรอบความคิดและอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity and Framing) Tarrow (2011) ได้เสนอว่าขบวนการทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อมีการเปิดโอกาสทางการเมือง อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจ ความแตกแยกในกลุ่มชนชั้นนำ หรือการเพิ่มขึ้นของพันธมิตรที่มีอิทธิพล แนวคิดนี้สามารถอธิบายการเกิดขึ้นของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงเวลาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (Tilly & Tarrow, 2015)

เยาวชนกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

นักวิชาการด้านเยาวชนศึกษาได้ให้ความสนใจกับบทบาทของเยาวชนในฐานะตัวแสดงทางการเมือง (Political Actors) ที่มีศักยภาพในการทำทลายและเปลี่ยนแปลงระเบียบทางสังคม Honwana (2012) เสนอแนวคิด "การรอคอย" (Waithood) ที่อธิบายสถานะของเยาวชนที่ถูกกีดกันจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญในการลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิและโอกาส ในบริบทเอเชีย นักวิชาการได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของการเคลื่อนไหวของเยาวชนที่ผสมผสานระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับแนวคิดสากลนิยม (Weiss & Hassan, 2016) โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพล การสื่อสารข้อเรียกร้อง และการสร้างเครือข่ายข้ามพรมแดน (Lim, 2013)

วรรณกรรมเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาไทย

การศึกษาขบวนการนักศึกษาไทยมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยงานวิจัยในช่วงแรกมักให้ความสนใจกับเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และ 6 ตุลา 2519 (Morell & Chai-anan, 1981; Anderson, 1977) งานเหล่านี้ได้วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดขึ้น โครงสร้างของขบวนการ และผลกระทบต่อการเมืองไทย ในช่วงทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา มีการศึกษาขบวนการนักศึกษาในยุคใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวของ "เครือข่ายนักศึกษาเสรี" ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา (Prajak, 2016) และการชุมนุมในช่วงรัฐประหาร 2557 (Aim, 2021) นักวิชาการไทยอย่าง ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2564) และ เพ็ญเทพพิทักษ์พงศ์ (2563) ได้ให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการชุมนุมและข้อเรียกร้องที่ก้าวหน้ามากขึ้น

งานวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับการชุมนุมปี 2563-2564 ได้ให้ความสนใจกับประเด็นใหม่ๆ เช่น การเรียกร้องปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ (Pavin, 2020; จิตติภัทร ภูวตล, 2564) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Aim, 2022) และการสร้างอัตลักษณ์ทางการเมืองของเยาวชนรุ่นใหม่ (Naruemon, 2021)

วิวัฒนาการของขบวนการนักศึกษาไทย

1. เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516: รากฐานของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของขบวนการนักศึกษาไทยในยุคสมัยใหม่ การชุมนุมครั้งนี้เกิดขึ้นจากความไม่พอใจต่อการปกครองแบบเผด็จการของคณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพล ถนอม กิตติขจร และจอมพล ประภาส จารุเสถียร (Morell & Chai-anan, 1981) นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาอื่นๆ ได้รวมตัวกันเรียกร้องให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง และการปล่อยตัวนักศึกษา 13 คนที่ถูกจับกุมในข้อหาแจกใบปลิว (Anderson, 1977) การชุมนุมครั้งนี้มีจุดเด่นสำคัญคือ

ประการแรก เป็นการชุมนุมที่มีการระดมมวลชนจำนวนมาก โดยมีประชาชนเข้าร่วมมากกว่า 500,000 คน แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างนักศึกษา กับภาคประชาชน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2559)

ประการที่สอง มีการใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรมทางการเมืองที่ชัดเจน เช่น การยกนิ้วสามนิ้ว การขับร้องเพลงประชาธิปไตย ซึ่งกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการเมืองของไทย (ธงชัย วินิจจะกุล, 2560)

ประการที่สาม เป็นการชุมนุมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยจอมพล ถนอมและจอมพล ประภาสต้องลี้ภัยไปต่างประเทศ และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยในปีถัดมา

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของเหตุการณ์ 14 ตุลา มีอายุสั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์นองเลือดที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของขบวนการประชาธิปไตยและการตอบโต้ของกลุ่มอนุรักษ์นิยม (Baker & Phongpaichit, 2009)

2. เหตุการณ์พฤษภา 2535: การฟื้นคืนชีพของขบวนการ หลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ขบวนการนักศึกษาอยู่ในภาวะเงียบงันเป็นเวลานาน จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์พฤษภา 2535 ซึ่งเป็นการลุกฮือครั้งใหม่ของนักศึกษาและประชาชนต่อต้านรัฐประหารและรัฐบาลของพลเอก สุจินดา คราประยูร (McCargo, 2002) การชุมนุมครั้งนี้มีลักษณะพิเศษคือ การมีส่วนร่วมของชนชั้นกลางเมืองอย่างกว้างขวาง ไม่ใช่เพียงนักศึกษาเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการขยายฐานของการเคลื่อนไหวทางการเมือง (Callahan, 1998) นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารแบบใหม่ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่และโทรสาร ในการประสานงานและเผยแพร่ข้อมูล เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 จบลงด้วยการสูญเสียชีวิตของผู้ชุมนุมจำนวนมาก แต่ก็นำไปสู่การลาออกของพลเอก สุจินดา และการปฏิรูปทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. (สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล, 2558)

3. เครือข่ายนักศึกษาเสรีและการชุมนุมยุคทักษิณ ในช่วงต้นทศวรรษ 2000 ขบวนการนักศึกษาไทยมีการฟื้นตัวอีกครั้งผ่าน "เครือข่ายนักศึกษาเสรี" ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 2548 หลังจากรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 นักศึกษากลุ่มนี้ได้ออกมาต่อต้านการยึดอำนาจและเรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง (Prajak, 2016) จุดเด่นของขบวนการในยุคนี้คือ การใช้สื่อออนไลน์และเว็บบล็อกในการเผยแพร่ข้อมูลและระดมการสนับสนุน แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล (Aim, 2021) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาอุดมการณ์ที่ชัดเจนขึ้น โดยเน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการต่อต้านระบบอุปถัมภ์ ในช่วงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองและเสื้อแดง นักศึกษาส่วนหนึ่งได้เข้าร่วมกับทั้งสองฝ่าย แต่ก็มียุทธศาสตร์ที่พยายามรักษาอิสระและวิพากษ์วิจารณ์ทั้งสองฝ่าย โดยเน้นหลักการประชาธิปไตยและนิติรัฐเป็นหลัก (McCargo, 2019)

4. การต่อต้านรัฐประหาร 2557 และการชุมนุม 2563-2564 รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดการตื่นตัวของเยาวชนรุ่นใหม่ แม้จะมีการปราบปรามและจำกัดเสรีภาพอย่างเข้มงวด นักศึกษาและเยาวชนก็ยังคงหาวิธีแสดงความคิดเห็นผ่านสัญลักษณ์และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เช่น การอ่านหนังสือในที่สาธารณะ การยกนิ้วสามนิ้ว และการจัดเวทีเสวนาขนาดเล็ก (Aim, 2021) การชุมนุมปี 2563-2564 ถือเป็นขบวนการนักศึกษาและเยาวชนที่ใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภา 2535 โดยมีจุดเด่นที่สำคัญหลายประการ (Baker & Phongpaichit, 2020; Pavin, 2020)

หนึ่ง การยกระดับข้อเรียกร้องไปสู่การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ผ่าน "ข้อเสนอ 10 ข้อ" ของกลุ่มธรรมศาสตร์และการชุมนุม ซึ่งเป็นการทำลายข้อห้ามทางการเมืองไทย (จิตติภัทร ภูวดล, 2564)

สอง การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะ Twitter, Facebook และ TikTok ในการประสานงาน เผยแพร่ข้อมูล และสร้างกระแสสังคม การใช้แฮชแท็กต่างๆ เช่น #ไม่มีประเทศไทย กล้าเหมือนไทย #คณะราษฎร2563 สามารถสร้างความสนใจในระดับสากล (Aim, 2022)

สาม การสร้างวัฒนธรรมการประท้วงที่สร้างสรรค์และน่าสนใจ ผ่านการใช้ศิลปะ ดนตรี และการแสดง รวมถึงการนำเพลงและสัญลักษณ์จากวัฒนธรรมป๊อปมาใช้ เช่น เพลง "Do you hear the people sing" และท่ายกนิ้วสามนิ้วจากภาพยนตร์ The Hunger Games (Naruemon, 2021)

สี่ มีการกระจายอำนาจและไร้ผู้นำเพียงคนเดียว แต่เป็นเครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ที่ทำงานร่วมกันอย่างยืดหยุ่น เช่น กลุ่มราษฎร กลุ่มธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มฟรียูธ และกลุ่มต่างๆ ในต่างจังหวัด (เพ็ญ เทพพิทักษ์พงศ์, 2563)

ห้า มีข้อเรียกร้องที่ครอบคลุมและเป็นระบบ ได้แก่ (1) ยุบสภา (2) ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ (3) หยุดการคุกคามประชาชน และในภายหลังได้เพิ่มข้อเรียกร้องเรื่องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและพัฒนาการของขบวนการ

1. โครงสร้างโอกาสทางการเมือง ตามทฤษฎีของ Tarrow (2011) โครงสร้างโอกาสทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขบวนการทางสังคมเกิดขึ้นและพัฒนา ในบริบทไทย สามารถระบุโอกาสทางการเมืองที่สำคัญได้หลายประการ

ประการแรก ความไม่มั่นคงของระบอบการปกครองและการเปลี่ยนแปลงอำนาจ การรัฐประหารที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในประเทศไทยสร้างช่องว่างทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาและเยาวชนลุกขึ้นมาเรียกร้อง (McCargo, 2019) เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 เกิดขึ้นท่ามกลางความชอบธรรมที่เสื่อมถอยของระบอบคณะปฏิวัติ ขณะที่การชุมนุม 2563 เกิดขึ้นหลังจากรัฐประหาร 2557 และการเลือกตั้งที่ถูกมองว่าไม่เป็นธรรม

ประการที่สอง ความแตกแยกในกลุ่มชนชั้นนำ (Elite Division) ซึ่ง McAdam (1982) ได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นโอกาสสำคัญสำหรับขบวนการทางสังคม ในบริบทไทย ความขัดแย้งภายในกลุ่มอภิสิทธิ์

โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับกลุ่มที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ได้สร้างพื้นที่ให้นักศึกษาสามารถแสดงออกได้ (Prajak, 2016)

ประการที่สาม การเปิดรับอิทธิพลจากภายนอก โดยเฉพาะแนวคิดประชาธิปไตยสากล สิทธิมนุษยชน และประสบการณ์ของขบวนการประชาธิปไตยในประเทศอื่นๆ เช่น Arab Spring, Umbrella Movement ในฮ่องกง และขบวนการต่างๆ ในเอเชีย ได้สร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนไทย (Weiss & Hassan, 2016)

2. การระดมทรัพยากรและเครือข่าย ความสามารถในการระดมทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขบวนการสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง McCarthy and Zald (1977) ได้เสนอว่าทรัพยากรไม่ได้หมายถึงเพียงเงินทอง แต่รวมถึงเวลา ทักษะ ความรู้ และเครือข่ายทางสังคม

ในกรณีของขบวนการนักศึกษาไทย การระดมทรัพยากรมีรูปแบบที่หลากหลาย ในยุคแรกๆ เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลา การระดมพลอาศัยเครือข่ายในมหาวิทยาลัย องค์กรนักศึกษา และการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Morell & Chai-anan, 1981) ส่วนในยุคปัจจุบัน การระดมพลใช้สื่อดิจิทัลเป็นหลัก ทำให้สามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้กว้างขวางและรวดเร็ว (Aim, 2022)

สิ่งที่น่าสนใจคือการพัฒนาของ "ทุนทางวัฒนธรรม" (Cultural Capital) ของเยาวชนรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ทางการเมือง ทักษะการใช้เทคโนโลยี และความสามารถในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ นำมาใช้ในการชุมนุม (Naruemon, 2021) การใช้มีม (Memes) อินโฟกราฟิก และคอนเทนต์ดิจิทัลต่างๆ แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของขบวนการให้เข้ากับยุคสมัย

นอกจากนี้ การมีพันธมิตรจากกลุ่มต่างๆ เช่น นักวิชาการ ศิลปิน องค์กรสิทธิมนุษยชน และนักกิจกรรมอาวุโส ได้ช่วยเสริมความชอบธรรมและขยายฐานการสนับสนุนให้กับขบวนการ (เพ็ญ เทพพิทักษ์พงศ์, 2563)

3. เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล การปฏิวัติทางเทคโนโลยีมีผลกระทบอย่างมากต่อรูปแบบของขบวนการนักศึกษา Castells (2012) ได้เสนอแนวคิด "ขบวนการทางสังคมในเครือข่าย" (Networked Social Movements) ที่เน้นบทบาทของสื่อดิจิทัลในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและพลวัตของการเคลื่อนไหว

ในบริบทไทย การใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้พัฒนาไปอย่างมาก ตั้งแต่การใช้เว็บบอร์ดและบล็อกในยุคต้นๆ ไปจนถึง Facebook, Twitter, Instagram และ TikTok ในปัจจุบัน (Aim, 2022) สื่อเหล่านี้มีบทบาทสำคัญหลายประการ

หนึ่ง เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความตระหนัก โดยสามารถหลีกเลี่ยงการควบคุมของสื่อกระแสหลักและรัฐ ในช่วงการชุมนุม 2563 แฮชแท็กต่างๆ สามารถเข้าถึงผู้คนนับล้านทั้งในและต่างประเทศ

สอง เป็นเครื่องมือในการประสานงานและระดมพล การนัดหมายสถานที่ชุมนุม การแจ้งเตือนภัยอันตราย และการประสานแผนการต่างๆ ทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

สาม เป็นพื้นที่ในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมและวัฒนธรรมการต่อสู้ การแชร์ประสบการณ์ความรู้สึก และความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมช่วยสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการ (Lim, 2013)

สี่ เป็นช่องทางในการระดมทุนและทรัพยากร ผ่านระบบบริจาคออนไลน์ การแบ่งปันข้อมูล และการสนับสนุนด้านต่างๆ

อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีก็มีข้อจำกัดและความเสี่ยง รัฐสามารถใช้เทคโนโลยีเดียวกันนี้ในการเฝ้าระวัง ควบคุม และปราบปรามขบวนการได้เช่นกัน (Nostitz, 2021) การบล็อกเว็บไซต์ การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ และการใช้ AI ในการติดตามผู้ชุมนุม เป็นตัวอย่างของการตอบโต้ทางเทคโนโลยีจากรัฐ

4. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและอุดมการณ์ Inglehart (1997) ได้เสนอทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงค่านิยม (Value Change Theory) ที่อธิบายว่าสังคมที่พัฒนาแล้วมักจะมีการเคลื่อนย้ายจากค่านิยมแบบวัตถุนิยม (Materialist Values) ไปสู่ค่านิยมหลังวัตถุนิยม (Post-materialist Values) ที่เน้นเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิต

ในบริบทไทย การศึกษาของ จิตติภัทร ภูวดล (2564) พบว่าเยาวชนรุ่นใหม่มีค่านิยมที่แตกต่างจากรุ่นพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่อง

ประการแรก ทศนคติต่อสถาบันและอำนาจ เยาวชนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์สถาบันต่างๆ มากขึ้น ไม่ยอมรับอำนาจแบบไม่มีเงื่อนไข และเรียกร้องความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

ประการที่สอง ความเชื่อในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เยาวชนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน สิทธิ LGBTQ+ ความเท่าเทียมทางเพศ และความยุติธรรมทางสังคมมากขึ้น (Naruemon, 2021)

ประการที่สาม ความเป็นสากลและการเปิดกว้าง เยาวชนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมโลก มีการเชื่อมโยงกับขบวนการทางสังคมในต่างประเทศ และมองตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโลก

ประการที่สี่ การใช้เหตุผลและข้อมูล เยาวชนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงเหตุผลในการตัดสินใจทางการเมือง มากกว่าการพึ่งพาอารมณ์หรือความเชื่อแบบดั้งเดิม

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมเหล่านี้เป็นผลมาจากหลายปัจจัย รวมถึงการศึกษาที่สูงขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่กว้างขวาง ประสบการณ์การเติบโตในสังคมที่มีความขัดแย้งทางการเมือง และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ (Baker & Phongpaichit, 2020)

5. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อการเกิดขึ้นของขบวนการนักศึกษา Gurr (1970) ได้เสนอทฤษฎี "ความกตอัดล้มพันธ์" (Relative Deprivation) ที่อธิบายว่าความไม่พอใจและการลุกฮือเกิดขึ้นเมื่อมีช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง

ในบริบทไทย แม้ประเทศจะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ความเหลื่อมล้ำกลับเพิ่มสูงขึ้น (สมชัย ปรีชาศิลปกุล, 2562) เยาวชนที่จบการศึกษาระดับสูงกลับพบว่าโอกาสในการทำงานที่มีคุณภาพลดลง ค่าจ้างไม่สมดุลกับค่าครองชีพ และระบบสังคมไม่เอื้อให้มีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobility)

นอกจากนี้ ปัญหาโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ เช่น ความไม่เป็นธรรมในระบบการศึกษา การเข้าถึงไม่ถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ และการถูกจำกัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ก็เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เยาวชนลุกขึ้นมาเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง (Honwana, 2012)

การเปรียบเทียบรูปแบบและกลยุทธ์ของขบวนการ

1. รูปแบบการจัดองค์กรและภาวะผู้นำ ขบวนการนักศึกษาไทยมีการพัฒนารูปแบบการจัดองค์กรที่หลากหลายตามบริบทและยุคสมัย ในเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 การจัดองค์กรมีลักษณะเป็นลำดับชั้น (Hierarchical) โดยมีผู้นำนักศึกษาที่ชัดเจนจากองค์กรนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างๆ (Anderson, 1977) การตัดสินใจและการประสานงานทำผ่านคณะกรรมการนักศึกษาและการประชุมใหญ่

ในทางตรงกันข้าม การชุมนุม 2563-2564 มีลักษณะเป็นเครือข่ายที่กระจายอำนาจ (Decentralized Network) ไม่มีผู้นำคนเดียวหรือองค์กรหลักที่ชัดเจน แต่เป็นการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ที่มีความเป็นอิสระแต่ประสานงานกัน (Aim, 2022) รูปแบบนี้คล้ายคลึงกับ "ภาวะผู้นำแบบกระจาย" (Distributed Leadership) ที่เน้นการมีส่วนร่วมและความยืดหยุ่น

ข้อดีของรูปแบบเครือข่ายคือ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว เมื่อผู้นำคนหนึ่งถูกจับกุม ก็ยังมีคนอื่น ๆ สามารถดำเนินการต่อได้ นอกจากนี้ยังช่วยลดความเสี่ยงจากการถูกมองว่าเป็นขบวนการที่ถูกควบคุมโดยบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ข้อเสียคือการขาดเอกภาพและความยากในการตัดสินใจและประสานแผนงานระยะยาว (Tarrow, 2011)

2. กลยุทธ์การชุมนุมและการต่อสู้ Tilly (1986) ได้จำแนก "เครื่องมือการต่อสู้" (Repertoires of Contention) ของขบวนการทางสังคมออกเป็นหลายรูปแบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและเทคโนโลยี

การชุมนุมและการเดินขบวน เป็นกลยุทธ์หลักที่ใช้ตลอดมา แต่มีการพัฒนารูปแบบไป ตั้งแต่การชุมนุมแบบตั้งหลักที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ไปจนถึง "Mob เคลื่อนที่" ในยุคปัจจุบันที่สามารถเปลี่ยนสถานที่ได้รวดเร็วตามสถานการณ์ (Aim, 2021)

การใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรม เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์และความเป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ท่ายกนิ้วสามนิ้ว โบว์สีขาว ไปจนถึงการใช้เพลงและคำขวัญต่างๆ สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้าง "กรอบความหมาย" (Framing) ที่ทำให้การชุมนุมมีความหมายและดึงดูดผู้คน (Snow & Benford, 1988)

การใช้ศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ เป็นจุดเด่นของขบวนการยุคใหม่ การใช้มีม การแสดงละคร การขับร้องเพลง และการแสดงออกทางศิลปะต่างๆ ช่วยให้การชุมนุมน่าสนใจและดึงดูดความสนใจจากสื่อและสาธารณะ (Naruemon, 2021) นอกจากนี้ยังเป็นการหลีกเลี่ยงการปราบปรามโดยตรง เนื่องจากเป็นการแสดงออกทางศิลปะ

การใช้กลยุทธ์ออนไลน์และออฟไลน์ร่วมกัน ในยุคดิจิทัล ขบวนการใช้ทั้งสื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และระดมพล และการชุมนุมออฟไลน์เพื่อแสดงพลังและความมุ่งมั่น การผสมผสานทั้งสองอย่างทำให้ขบวนการมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Castells, 2012)

การใช้กลยุทธ์แบบไร้ความรุนแรง เป็นหลักการสำคัญที่ขบวนการนักศึกษาไทยยึดถือมาโดยตลอด ตามแนวคิดของ Chenoweth and Stephan (2011) ที่แสดงให้เห็นว่าการต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่า การยึดมั่นในหลักการนี้ช่วยรักษาความชอบธรรมทางศีลธรรมและป้องกันการปราบปรามที่รุนแรง

3. ข้อเรียกร้องและเป้าหมาย ข้อเรียกร้องของขบวนการนักศึกษามีการพัฒนาและขยายขอบเขตตามกาลเวลา

ยุคแรก (2516–2519) ข้อเรียกร้องเน้นที่การยกเลิกเผด็จการ การมีรัฐธรรมนูญ และการเลือกตั้ง เป็นข้อเรียกร้องที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (Morell & Chai-anan, 1981)

ยุคกลาง (2535–2550) เพิ่มข้อเรียกร้องเรื่องการปฏิรูปทางการเมือง ความโปร่งใส และการลดบทบาททหารในการเมือง แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับปัญหาโครงสร้าง (McCargo, 2002)

ยุคปัจจุบัน (2557–2564) ข้อเรียกร้องขยายไปสู่การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ การแก้ไขกฎหมายคุ้มครองสถาบัน (ม.112) การปฏิรูประบบการศึกษา และประเด็นสิทธิมนุษยชนต่างๆ เป็นการท้าทายข้อห้ามทางการเมืองและขยายขอบเขตของวาทกรรมสาธารณะ (Pavin, 2020; จิตติภัทร ภูวดล, 2564)

การเปลี่ยนแปลงของข้อเรียกร้องสะท้อนถึง (1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต (2) การพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหารากฐานของระบบการเมืองไทย และ (3) ความกล้าที่เพิ่มขึ้นในการตั้งคำถามกับสถาบันที่เคยเป็นข้อห้าม

ผลกระทบและข้อจำกัดของขบวนการ

1. ผลกระทบเชิงบวก ขบวนการนักศึกษาและเยาวชนมีผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมไทยหลายประการ

หนึ่ง การเปิดพื้นที่สาธารณะและวาทกรรมทางการเมือง ขบวนการได้ขยายขอบเขตของการอภิปรายสาธารณะ โดยเฉพาะประเด็นที่เคยเป็นข้อห้าม เช่น บทบาททหารในการเมือง อำนาจของสถาบันต่างๆ และการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ (Baker & Phongpaichit, 2020) การทำลายข้อห้ามเหล่านี้สร้างพื้นที่ให้สังคมสามารถพูดคุยและถกเถียงในประเด็นสำคัญได้อย่างเปิดเผย

สอง การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วม ขบวนการได้กระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สนใจการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วม การชุมนุม 2563 โดยเฉพาะได้ดึงดูดเยาวชนหลายแสนคนเข้ามาในกระบวนการทางการเมือง (Aim, 2022) แม้บางคนอาจไม่ได้เข้าร่วมชุมนุมโดยตรง แต่ก็ติดตามและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สาม การพัฒนาทักษะและความรู้ทางการเมือง การมีส่วนร่วมในขบวนการช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การจัดการ และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง กฎหมาย และสิทธิเสรีภาพ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2564)

สี่ การกดดันให้เกิดการปฏิรูปบางประการ แม้ไม่ได้บรรลุเป้าหมายทั้งหมด แต่ขบวนการได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบางอย่าง เช่น การแก้ไขกฎหมายบางฉบับ การเพิ่มพื้นที่เสรีภาพในการแสดงออก และการสร้างความตระหนักในประเด็นต่างๆ (Prajak, 2016)

ห้า การสร้างเครือข่ายและการเรียนรู้ระหว่างรุ่น ขบวนการได้สร้างเครือข่ายของนักกิจกรรมที่ทำงานต่อเนื่องในประเด็นต่างๆ และมีการถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้จากรุ่นสู่รุ่น สร้างความต่อเนื่องของการเคลื่อนไหวทางสังคม (เพ็ญ เทพพิทักษ์พงศ์, 2563)

2. ข้อจำกัดและอุปสรรค แม้จะมีผลกระทบเชิงบวก แต่ขบวนการนักศึกษาก็เผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายหลายประการ

ข้อจำกัดด้านโครงสร้างอำนาจ ระบบการเมืองไทยมีโครงสร้างอำนาจที่เข้มแข็งและซับซ้อน ซึ่งยากต่อการเปลี่ยนแปลง McCargo (2019) เรียกสิ่งนี้ว่า "เครือข่ายอำนาจนิยม" (Network Monarchy) ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันกษัตริย์ กองทัพ ศาล และข้าราชการระดับสูง การที่ขบวนการนักศึกษาท้าทายโครงสร้างนี้จึงเผชิญกับการต่อต้านอย่างรุนแรง

การปราบปรามจากรัฐ รัฐใช้กลไกต่างๆ ในการควบคุมและปราบปรามขบวนการ รวมถึงการจับกุม การดำเนินคดี การใช้กฎหมายความมั่นคง และการคุกคามผู้เข้าร่วม (Nostitz, 2021) ในช่วงการชุมนุม 2563-2564 มีผู้นำและผู้เข้าร่วมหลายร้อยคนถูกดำเนินคดีในข้อหาต่างๆ รวมถึง ม.112 ซึ่งมีโทษสูงสุดถึง 15 ปี

ความแตกแยกภายในขบวนการ การขาดโครงสร้างและภาวะผู้นำที่ชัดเจนทำให้เกิดความแตกแยกในเรื่องทิศทาง กลยุทธ์ และข้อเรียกร้อง บางกลุ่มมีความเห็นว่าควรมีข้อเรียกร้องที่ชัดเจนและจำกัด ในขณะที่บางกลุ่มต้องการขยายขอบเขตไปสู่การปฏิรูปที่ครอบคลุม (Aim, 2022)

การขาดทรัพยากรและความยั่งยืน ขบวนการนักศึกษามักขาดทรัพยากรในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อมีการปราบปรามและผู้นำถูกจับกุม นอกจากนี้ การที่นักศึกษาต้องจบการศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงานก็ทำให้มีข้อจำกัดด้านเวลาในการทำกิจกรรม

การขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนอื่น แม้จะมีการสนับสนุนจากบางกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่ของสังคมไทยยังไม่พร้อมที่จะรับฟังและสนับสนุนข้อเรียกร้องบางประการ โดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ความขัดแย้งทางความคิดในสังคมทำให้ขบวนการถูกมองว่าเป็นการแบ่งแยกและก่อความไม่สงบ (จิตติภัทร ภูวดล, 2564)

ข้อจำกัดด้านกลยุทธ์ระยะยาว ขบวนการมักเน้นการชุมนุมและการต่อต้านในระยะสั้น แต่ขาดกลยุทธ์ระยะยาวในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน การขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นทางการ เช่น การเมืองในสภา ทำให้ยากต่อการแปลงข้อเรียกร้องไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Tarrow, 2011)

3. การตอบโต้จากรัฐและสังคม การตอบโต้จากรัฐและสังคมต่อขบวนการนักศึกษามีทั้งด้านบวกและลบ

ด้านลบ รัฐใช้กลไกต่างๆ ในการควบคุม รวมถึง (1) การใช้กฎหมายและศาลในการดำเนินคดี (2) การใช้กำลังในการสลายการชุมนุม (3) การควบคุมสื่อและข้อมูล (4) การใช้วาทกรรมในการทำให้ขบวนการเสื่อมเสีย และ (5) การสร้างกลุ่มต่อต้านเพื่อแบ่งแยกสังคม (Nostitz, 2021)

ในสังคม มีการตอบโต้จากกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่เห็นว่าขบวนการคุกคามความมั่นคงและสถาบัน การจัดชุมนุมตอบโต้และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการโจมตีผู้ชุมนุมเป็นตัวอย่างของการแบ่งขั้วในสังคม (Baker & Phongpaichit, 2020)

ด้านบวก บางภาคส่วนของสังคมให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริจาคเงิน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเขียนบทความสนับสนุน และการเข้าร่วมชุมนุม นักวิชาการหลายท่านได้ออกมาสนับสนุนและให้ความรู้แก่ขบวนการ (เพ็ญ เทพพิทักษ์พงศ์, 2563)

นอกจากนี้ ยังมีความสนใจและการสนับสนุนจากต่างประเทศ องค์การสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหลายแห่งได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐไทยเคารพสิทธิเสรีภาพและหยุดการดำเนินคดีกับผู้ชุมนุม (Pavin, 2020)

อภิปรายผล

การศึกษาขบวนการนักศึกษาและเยาวชนไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความหมายของขบวนการต่อพัฒนาการของประชาธิปไตยไทยอย่างมีนัยสำคัญ

ประการแรก ขบวนการนักศึกษาสามารถทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ความมีชีวิตชีวาของประชาสังคม กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่ขบวนการนักศึกษาเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวาง มักสะท้อนถึงระดับการตื่นตัวทางการเมืองและความต้องการการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในทางกลับกัน การชบเซาหรือการหายไปของ

ขบวนการมักสัมพันธ์กับการปราบปรามของรัฐหรือความรู้สึกสิ้นหวังทางการเมืองของประชาชน (Prajak, 2016)

ประการที่สอง ขบวนการนักศึกษาเผยให้เห็นถึงความตึงเครียดภายในระบอบประชาธิปไตยไทย ความขัดแย้งระหว่างอุดมคติประชาธิปไตยกับโครงสร้างอำนาจแบบดั้งเดิม ระหว่างความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนกับระบบการเมืองที่จำกัดพื้นที่ และระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า เป็นลักษณะที่ปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่าในประวัติศาสตร์การเมืองไทย (McCargo, 2019) นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวของเยาวชนยังสะท้อนถึงวิกฤตความชอบธรรมของระบบการเมือง ซึ่งไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ได้อย่างเพียงพอ (Baker & Phongpaichit, 2020)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบขบวนการนักศึกษาในแต่ละยุคสมัย จะพบทั้งความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการเคลื่อนไหว ความต่อเนื่องที่สำคัญ ได้แก่ การยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย และสิทธิเสรีภาพ การใช้กลยุทธ์แบบไร้ความรุนแรง การทำหน้าที่เป็นผู้นำที่เปิดเผยในการตั้งคำถามต่ออำนาจและสถาบันหลักของสังคม รวมถึงการเผชิญกับการปราบปรามและความเสี่ยงจากรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดคือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้มข้น การขยายขอบเขตข้อเรียกร้องไปสู่ประเด็นที่เคยเป็นข้อห้ามทางการเมือง รูปแบบการจัดองค์กรที่เปลี่ยนจากโครงสร้างลำดับชั้นไปสู่เครือข่ายที่กระจายอำนาจมากขึ้น ตลอดจนความหลากหลายของกลุ่มผู้เข้าร่วมและการเชื่อมโยงกับขบวนการในระดับสากล (Castells, 2012; Aim, 2022)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนถึงความสามารถของขบวนการนักศึกษาในการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตเพื่อพัฒนากลยุทธ์ใหม่ในการรับมือกับการปราบปรามและการควบคุมจากรัฐ (Aim, 2022) จากการศึกษาสามารถสกัดบทเรียนสำคัญสำหรับอนาคตได้หลายประการ ประการแรก ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดและประสิทธิภาพของขบวนการ ขบวนการที่ยึดติดกับรูปแบบเดิมอาจไม่สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่หรือรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Tarrow, 2011) ประการที่สอง การชุมนุมและการประท้วงเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในการเคลื่อนไหว ขบวนการจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ระยะยาวที่เชื่อมโยงการเคลื่อนไหวบนท้องถนนกับการสร้างสถาบัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นทางการ และการสร้างพันธมิตรกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (McAdam, 1982) ประการที่สาม ความสามารถในการสื่อสารและการสร้างกรอบความหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของขบวนการ ทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจและการได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะ (Snow & Benford, 1988)

นอกจากนี้ ขบวนการนักศึกษายังเผชิญความท้าทายในการรักษาเอกภาพและทิศทางท่ามกลางความหลากหลายของผู้เข้าร่วม การหาจุดสมดุลระหว่างการให้อิสระแก่กลุ่มย่อยกับการประสานงานเพื่อรักษาเป้าหมายรวมจึงเป็นประเด็นสำคัญ (Aim, 2022) ขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวทางการเมืองมักมาพร้อมกับความเสี่ยงสูง ทำให้ขบวนการจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปกป้องและดูแลผู้เข้าร่วม ทั้งด้านกฎหมาย ความปลอดภัย และสุขภาพจิต (Nostitz, 2021)

เมื่อพิจารณาในบริบทโลก ขบวนการนักศึกษาไทยมีลักษณะร่วมกับขบวนการในประเทศอื่น ๆ ได้แก่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือหลัก การเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ การใช้วัฒนธรรมและศิลปะเป็นเครื่องมือทางการเมือง การจัดองค์กรแบบเครือข่าย และการเผชิญกับการปราบปรามจากรัฐ (Weiss & Hassan, 2016; Castells, 2012) อย่างไรก็ตาม บริบทไทยมีลักษณะเฉพาะสำคัญ เช่น บทบาทของสถาบันกษัตริย์และกองทัพ วัฏจักรรัฐประหาร วัฒนธรรมลำดับชั้น และความขัดแย้งทางการเมืองที่เรื้อรัง (McCargo, 2019; Pavin, 2020) ประสบการณ์ของขบวนการนักศึกษาไทยจึงสามารถเป็นทั้งบทเรียนแก่ขบวนการในประเทศอื่น และเป็นพื้นที่ให้ขบวนการไทยเรียนรู้จากประสบการณ์สากลเพื่อพัฒนากลยุทธ์และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

บทความนี้ศึกษาวิวัฒนาการของขบวนการนักศึกษาและเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 จนถึงการชุมนุมในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีขบวนการทางสังคมเป็นฐานในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ขบวนการนักศึกษาไทยมีพัฒนาการอย่างชัดเจนทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ และข้อเรียกร้อง จากการจัดองค์กรแบบรวมศูนย์ไปสู่เครือข่ายที่กระจายอำนาจ จากการเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิมไปสู่การใช้สื่อดิจิทัลอย่างเข้มข้น และจากข้อเรียกร้องเชิงปฏิรูปสู่การทำลายโครงสร้างอำนาจทางการเมืองและสังคมอย่างลึกซึ้ง

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและพัฒนาการของขบวนการ ได้แก่ โครงสร้างโอกาสทางการเมือง การระดมทรัพยากร เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนรุ่นใหม่ และบริบททางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดพลวัตของการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางการเมือง

ในด้านผลกระทบ ขบวนการนักศึกษาและเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการขยายพื้นที่สาธารณะ สร้างการตื่นตัวและจิตสำนึกทางการเมืองของสังคมไทย และทำหน้าที่ตรวจสอบและท้าทายอำนาจรัฐ อย่างไรก็ตาม ขบวนการยังเผชิญข้อจำกัดสำคัญ โดยเฉพาะการปราบปรามจากรัฐ การดำเนินคดีทางกฎหมาย และความยากในการแปลงพลังการชุมนุมไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายอย่างยั่งยืน ทั้งนี้

ขบวนการนักศึกษายังคงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของสุขภาพประชาธิปไตยไทย และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะ

ในเชิงนโยบาย รัฐและผู้กำหนดนโยบายควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสรีและปลอดภัย ลดการใช้มาตรการปราบปราม ทบทวนกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และสร้างกลไกในการรับฟังและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่กับการปฏิรูประบบการศึกษาให้ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

ขบวนการนักศึกษาและเยาวชนควรพัฒนากลยุทธ์ระยะยาว สร้างเครือข่ายพันธมิตรกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เสริมสร้างทักษะด้านการจัดการ การสื่อสาร และความรู้ทางกฎหมาย พร้อมทั้งจัดให้มีกลไกดูแลและคุ้มครองสมาชิก โดยยึดหลักการไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อรักษาความชอบธรรมทางสังคม

สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และสังคมโดยรวมควรสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เปิดพื้นที่การเรียนรู้และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการรับฟังระหว่างรุ่น และลดความแบ่งขั้วทางการเมือง เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างสันติและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จิตติภัทร ภูวดล. (2564). เยาวชนกับการเมืองไทยร่วมสมัย: จากถนนสู่การเปลี่ยนแปลง. สำนักพิมพ์มติชน.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2559). 14 ตุลา: บทวิเคราะห์เหตุการณ์และผลกระทบ. สำนักพิมพ์สยาม.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2564). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนไทยในยุคดิจิทัล. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 12(1), 45-68.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2560). ประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญ เทพพิทักษ์พงศ์. (2563). ขบวนการนักศึกษาและความท้าทายของประชาธิปไตยไทย. สังคมศาสตร์วิจารณ์, 36(2), 89-112.
- สมชัย ปรีชาธิปกุล. (2562). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: สาเหตุและทางออก. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. (2558). พฤษภาคม 2535: จุดเปลี่ยนของการเมืองไทย. โครงการจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สุรพล ธรรมรงค์เมธา. (2563). วิถีจิตตความชอบธรรมทางการเมืองและบทบาทของเยาวชนในการปฏิรูป. *วารสารสังคมศาสตร์*, 51(1), 1–28.
- Aim, S. (2021). Student activism and democratic transition in Thailand. *Journal of Southeast Asian Studies*, 52(3), 445–465. <https://doi.org/10.1017/S0022463421000461>
- Aim, S. (2022). Digital activism and the 2020–2021 Thai protests. *Asian Journal of Political Science*, 30(1), 23–45. <https://doi.org/10.1080/02185377.2022.2034567>
- Anderson, B. (1977). Withdrawal symptoms: Social and cultural aspects of the October 6 coup. *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, 9(3), 13–30.
- Baker, C., & Phongpaichit, P. (2009). **A history of Thailand** (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Baker, C., & Phongpaichit, P. (2020). The 2020 Thai protests: Youth and social media. *Pacific Affairs*, 93(4), 745–768. <https://doi.org/10.5509/2020934745>
- Callahan, W. A. (1998). *Imagining democracy: Reading "the events of May" in Thailand*. Institute of Southeast Asian Studies.
- Castells, M. (2012). *Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age*. Polity Press.
- Chenoweth, E., & Stephan, M. J. (2011). *Why civil resistance works: The strategic logic of nonviolent conflict*. Columbia University Press.
- Gurr, T. R. (1970). *Why men rebel*. Princeton University Press.
- Honwana, A. (2012). *The time of youth: Work, social change, and politics in Africa*. Kumarian Press.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton University Press.
- Lim, M. (2013). Many clicks but little sticks: Social media activism in Indonesia. *Journal of Contemporary Asia*, 43(4), 636–657. <https://doi.org/10.1080/00472336.2013.769386>
- McAdam, D. (1982). *Political process and the development of black insurgency, 1930–1970*. University of Chicago Press.
- McCarthy, J. D., & Zald, M. N. (1977). Resource mobilization and social movements: A partial theory. *American Journal of Sociology*, 82(6), 1212–1241.

- McCargo, D. (2002). *Democracy under stress: Civil society, the military, and Thailand's constitutional crisis*. University of Hawaii Press.
- McCargo, D. (2019). Southeast Asia's troubling elections: Nondemocratic pluralism in Thailand. *Journal of Democracy*, 30(4), 119–133. <https://doi.org/10.1353/jod.2019.0067>
- Morell, D., & Chai-anan, S. (1981). *Political conflict in Thailand: Reform, reaction, revolution*. Oelgeschlager, Gunn & Hain.
- Naruemon, T. (2021). Youth identity and political participation in contemporary Thailand. *South East Asia Research*, 29(2), 185–203. <https://doi.org/10.1080/0967828X.2021.1923456>
- Nostitz, N. (2021). *The Red Shirts: And beyond Thailand's political change and its actors*. White Lotus Press.
- Pavin, C. (2020). The monarchy and the royalist movement in modern Thai politics. In W. Case & P. Chachavalpongpun (Eds.), *Routledge handbook of contemporary Thailand* (pp. 123–137). Routledge.
- Prajak, K. (2016). The formation and dynamics of student movements in Thailand. *Asian Journal of Social Science*, 44(1–2), 79–103. <https://doi.org/10.1163/15685314-04401004>
- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1988). Ideology, frame resonance, and participant mobilization. *International Social Movement Research*, 1, 197–217.
- Tarrow, S. (2011). *Power in movement: Social movements and contentious politics* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Tilly, C. (1986). *The contentious French*. Harvard University Press.
- Tilly, C., & Tarrow, S. (2015). *Contentious politics* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Weiss, M. L., & Hassan, M. H. (Eds.). (2016). *Social movements in Malaysia: From moral communities to NGOs*. Routledge.

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการทำงานและอาชีพ

21ST CENTURY SKILLS REQUIRED FOR WORK AND CAREERS

ชัชฌนพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: chissanapong.so@mbu.ac.th

Received: 15 October 2025, Revised: 25 October 2025, Accepted: 9 November 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการทำงานและอาชีพในบริบทของสังคมโลกยุคดิจิทัล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้การทบทวนเอกสารและแนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ผลการศึกษาพบว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มสำคัญ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะชีวิตและการทำงาน และทักษะด้านคุณธรรมและสังคม ทักษะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงาน บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจสำคัญของสถาบันการศึกษาองค์กร และบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพในอนาคต

คำสำคัญ: ทักษะในศตวรรษที่ 21, การงานและอาชีพ, ทักษะดิจิทัล, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This academic article aims to examine and analyze the 21st century skills required for work and careers in the context of the digital era, which is characterized by rapid changes in technology, economy, and society. The study is based on a review of relevant academic literature and theoretical frameworks. The findings indicate that 21st century skills can be classified into four major categories: learning and innovation skills, digital and technology skills, life and career skills, and ethical and social skills. These skills play a crucial role in enhancing individuals' abilities in critical thinking, problem-solving, effective use of technology, and adaptability to changes in the modern workplace. The article emphasizes that the development of 21st century skills is a significant responsibility of educational

institutions, organizations, and individuals in order to prepare for sustainable and high-quality careers in the future.

Keywords: 21st century skills, work and careers, digital skills, lifelong learning

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อน อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล โลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้รูปแบบการทำงานและลักษณะของอาชีพเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ อาชีพจำนวนมากในอดีตลดบทบาทลง ขณะที่อาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายใต้บริบทดังกล่าว ความรู้เชิงวิชาการเพียงอย่างเดียวไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างเพียงพอ

ในบริบทการศึกษาไทย นักวิชาการจำนวนมากชี้ว่า “สาระความรู้” ต้องพัฒนาไปพร้อมกับ “สมรรถนะ” ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2560; วิจารณ์ พานิช, 2555)

องค์กรและสถานประกอบการในปัจจุบันให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น และใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการจดจำเนื้อหาทางวิชาการ ส่งผลให้สถาบันการศึกษาทั่วโลกต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้ ไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในโลกยุคใหม่

ข้อเสนอของวิจารณ์ พานิช (2555) เน้นว่าการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) และการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียน “ลงมือทำ-คิด-สะท้อนคิด” เป็นกลไกสำคัญในการสร้างทักษะดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการผลิตบัณฑิตที่พร้อมทำงานในสังคมการเปลี่ยนแปลง

แนวคิดเรื่อง “ทักษะในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) จึงถูกนำเสนอและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน บทความนี้มุ่งศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างเชิงลึก โดยอธิบายแนวคิด ความสำคัญ และการประยุกต์ใช้ทักษะแต่ละด้านต่อการงานและอาชีพ

ทั้งนี้ ในประเทศไทย หน่วยงานด้านนโยบายการศึกษาได้เสนอกรอบสมรรถนะและทิศทางการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และคุณธรรมจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แนวคิดและกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21

แนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้รับการพัฒนาโดยองค์กรและนักวิชาการหลายสำนัก หนึ่งในกรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายคือกรอบของ Partnership for 21st Century Skills (P21)

ซึ่งเสนอว่าทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงทักษะด้านวิชาการ แต่ครอบคลุมถึงทักษะการคิด การใช้เทคโนโลยี และทักษะชีวิต

OECD (2019) อธิบายว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถที่ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างคุณค่าใหม่ รับมือกับความไม่แน่นอน และมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในสังคม ขณะที่ World Economic Forum (2020) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทักษะดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการจ้างงาน (employability) ในอนาคต

ในด้านกรอบคิดของไทย มีการเน้น “สมรรถนะ” (competency) และผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcomes) ที่เชื่อมกับชีวิตจริงและการทำงาน โดยมองว่าการพัฒนาคนต้องครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติ คุณลักษณะ และคุณธรรม (ไพฑูริย์ สิ้นลาร์ตัน, 2560; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการ สามารถจำแนกทักษะในศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม
2. ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล
3. ทักษะชีวิตและการทำงาน
4. ทักษะด้านคุณธรรมและสังคม

ทักษะทั้งสี่กลุ่มมีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม แนวคิดนี้สอดคล้องกับข้อเสนอเชิงการศึกษาของไทยที่ชี้ว่าการพัฒนาผู้เรียนควรบูรณาการทักษะกับคุณธรรม เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งเชิงวิชาชีพและเชิงสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ต่อการงานและอาชีพ

ทักษะในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญต่อการประกอบอาชีพในหลายมิติ ประการแรก ทักษะเหล่านี้ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน บุคคลที่มีทักษะหลากหลายสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพและเทคโนโลยีได้ดีกว่า ประการที่สอง ทักษะดังกล่าวช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของแรงงานในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้

ในแง่การผลิตกำลังคนไทย มีข้อเสนอว่ามหาวิทยาลัยควรมุ่งพัฒนาสมรรถนะที่ใช้ได้จริงในงาน เช่น การคิดเชิงระบบ การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้บัณฑิตพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน (ไพฑูริย์ สิ้นลาร์ตัน, 2560; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

นอกจากนี้ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพการทำงานร่วมกันในองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานเป็นทีมข้ามสาขาและข้ามวัฒนธรรม อันเป็นลักษณะเด่นขององค์กรสมัยใหม่

ประเด็นดังกล่าวสัมพันธ์กับมุมมองการพัฒนาผู้เรียนไทยที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) และการประเมินเพื่อพัฒนา (assessment for learning) เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนคิด และปรับปรุงการทำงานของตนอย่างต่อเนื่อง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills)

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็น กลุ่มทักษะที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรากฐานของการ พัฒนาศักยภาพมนุษย์ในโลกยุคใหม่ องค์กรและตลาดแรงงานในปัจจุบันให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คิดอย่างเป็นระบบ และปรับใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากกว่า การจดจำเนื้อหาทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

ตามกรอบแนวคิดของ Partnership for 21st Century Skills (P21) ทักษะการเรียนรู้ และ นวัตกรรมประกอบด้วย 5 ทักษะหลัก ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา ความคิด สร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันอย่าง ใกล้ชิด

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถในการใช้เหตุผล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมิน หลักฐานอย่างเป็นระบบ โดยไม่ยึดติดกับอคติหรือความเชื่อส่วนบุคคล Facione (2015) อธิบายว่า การ คิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยทักษะย่อยหลายประการ ได้แก่ การตีความ การวิเคราะห์ การ ประเมินผล และการอนุมาน ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ

ในบริบทของการทำงาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้บุคลากรสามารถประเมิน สถานการณ์ที่ซับซ้อน วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก และเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น ใน องค์กรธุรกิจ การวิเคราะห์ข้อมูลทางการตลาดก่อนตัดสินใจลงทุนช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มโอกาส ความสำเร็จ ในขณะที่ในสายอาชีพด้านการศึกษาและสาธารณสุข การคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถประเมินข้อมูลเชิงวิชาการและตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม

นอกจากนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณยังมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจาก ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถตั้งคำถามกับความรู้ที่ได้รับ วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และพัฒนา ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว

ในบริบทไทย วิจารย์ พานิช (2555) เสนอว่า การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณควรเกิด จากการเรียนรู้เชิงรุกที่ให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม ไต่ถามด้วยเหตุผล และสะท้อนคิดจากประสบการณ์จริง มากกว่าการเรียนรู้แบบท่องจำ

2. การแก้ปัญหา (Problem Solving)

การแก้ปัญหาคือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และพัฒนาแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ Trilling และ Fadel (2009) ระบุว่า การแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 มักเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ไม่มีคำตอบตายตัว และต้องอาศัยการบูรณาการความรู้จากหลายสาขา

ในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง ปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามแผน บุคลากรที่มีทักษะการแก้ปัญหาก็จะสามารถรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การแก้ไขปัญหาความล่าช้าในกระบวนการผลิตอาจต้องอาศัยการวิเคราะห์ทั้งด้านทรัพยากร บุคลากร และเทคโนโลยีร่วมกัน

การแก้ปัญหายังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่องค์กรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคที่การแข่งขันทางเศรษฐกิจมีความรุนแรงและไม่แน่นอน

แนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนาในงานของสุวิมล ว่องวานิช (2558) ยังชี้ว่า การแก้ปัญหาที่มีคุณภาพควรอาศัยข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และการสะท้อนคิด (reflection) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานปรับปรุงแนวทางแก้ไขได้อย่างต่อเนื่อง

3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการคิดค้นแนวคิดใหม่ หรือปรับปรุงแนวคิดเดิมให้เกิดคุณค่าเพิ่มขึ้น ในบริบทของการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงงานด้านศิลปะหรือการออกแบบเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการคิดเชิงนวัตกรรมในทุกสาขาอาชีพ

Ambile (2012) ชี้ให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการผสมผสานระหว่างความรู้ ความสามารถ และแรงจูงใจภายในองค์กรที่เอื้อต่อการทดลองและการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

ในมุมการจัดการศึกษาไทย แนวทางการสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนทดลอง สร้างชิ้นงาน และนำเสนอแนวคิดใหม่อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างนวัตกรรม (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2560)

ในระดับบุคคล ความคิดสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการทำงาน และเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพได้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีใหม่ หรือการสร้างแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การสื่อสาร (Communication)

การสื่อสารเป็นทักษะพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมทั้งการพูด การเขียน การฟัง และการใช้สื่อดิจิทัล ในองค์กรยุคใหม่ การสื่อสาร

ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการสื่อสารแบบเผชิญหน้า แต่รวมถึงการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และการทำงานระยะไกล

การพัฒนาทักษะการสื่อสารในสถาบันอุดมศึกษาจึงควรใช้สถานการณ์จริง เช่น การนำเสนอเชิงวิชาชีพ การทำงานกลุ่ม และการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนสื่อสารได้ทั้งเชิงสาระและเชิงสัมพันธ์ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การสื่อสารที่ดีช่วยลดความเข้าใจผิด เพิ่มความร่วมมือ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร บุคลากรที่สามารถถ่ายทอดความคิดอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับผู้รับสารจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของงานและโครงการต่าง ๆ

5. การทำงานร่วมกัน (Collaboration)

การทำงานร่วมกันเป็นทักษะที่สะท้อนถึงความสามารถในการทำงานเป็นทีมกับบุคคลที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และวัฒนธรรม ในโลกการทำงานยุคใหม่ โครงการจำนวนมากต้องอาศัยการทำงานร่วมกันข้ามสาขาวิชาและข้ามองค์กร

การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการสื่อสารที่ดี ความเคารพซึ่งกันและกัน และการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ทักษะนี้ช่วยให้องค์กรสามารถใช้ศักยภาพของบุคลากรได้อย่างเต็มที่และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

การทำงานร่วมกันยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งทักษะสังคมและความรับผิดชอบต่อเป้าหมายร่วมกัน (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล (Digital and Technology Skills)

ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเทคโนโลยีได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตและการทำงานในแทบทุกสาขาอาชีพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต ปัญญาประดิษฐ์ และการสื่อสารออนไลน์ ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน รูปแบบการเรียนรู้ และโครงสร้างของตลาดแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ

องค์กรในปัจจุบันต้องการบุคลากรที่ไม่เพียงสามารถใช้เทคโนโลยีได้ในระดับพื้นฐาน แต่ยังต้องเข้าใจบทบาทของเทคโนโลยีต่อการทำงาน การตัดสินใจ และการสร้างคุณค่าใหม่ ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลจึงไม่ได้เป็นเพียงทักษะเสริม แต่เป็นทักษะหลักที่ส่งผลต่อความสามารถในการจ้างงานและความก้าวหน้าในอาชีพ

ในประเทศไทย แผนนโยบายการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัลมักเน้นทั้ง “การใช้เทคโนโลยีเพื่อการทำงาน” และ “การใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ” โดยเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และจริยธรรมดิจิทัล เพื่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีที่สร้างคุณค่าต่อสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

1. การรู้เท่าทันสื่อและข้อมูล (Media and Information Literacy)

การรู้เท่าทันสื่อและข้อมูลหมายถึงความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารมีปริมาณมหาศาลและแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว บุคคลจำเป็นต้องมีทักษะในการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเหมาะสมต่อการนำไปใช้

OECD (2019) ระบุว่า การรู้เท่าทันสื่อและข้อมูลเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ลดความเสี่ยงจากการหลงเชื่อข้อมูลที่ผิดพลาด และป้องกันการบิดเบือนข้อมูล ในบริบทของการทำงาน บุคลากรที่มีทักษะนี้จะสามารถใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างเช่น ในสายอาชีพด้านธุรกิจ การวิเคราะห์ข้อมูลตลาดอย่างรอบคอบช่วยให้องค์กรสามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ในสายอาชีพด้านการศึกษาและสาธารณสุข การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นต่อคุณภาพของการปฏิบัติงาน

2. ทักษะดิจิทัล (Digital Literacy)

ทักษะดิจิทัลหมายถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงาน การเรียนรู้ และการสื่อสาร ทักษะนี้ครอบคลุมตั้งแต่การใช้โปรแกรมสำนักงานพื้นฐาน ระบบคลาวด์ แพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์ ไปจนถึงการทำงานร่วมกันผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

ในองค์กรยุคใหม่ การทำงานจำนวนมากดำเนินการผ่านระบบดิจิทัล เช่น การจัดเก็บข้อมูล การประชุมออนไลน์ และการบริหารโครงการ บุคลากรที่มีทักษะดิจิทัลจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ และเพิ่มความคล่องตัวในการทำงาน

นอกจากนี้ ทักษะดิจิทัลยังมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากแหล่งความรู้จำนวนมากอยู่ในรูปแบบดิจิทัล บุคคลที่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้าและพัฒนาตนเองจะมีความได้เปรียบในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ

3. การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีจริยธรรม (Ethical and Safe Use of Technology)

การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีจริยธรรมเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในยุคดิจิทัล การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล การละเมิดลิขสิทธิ์ และการใช้สื่อออนไลน์อย่างไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อบุคคล องค์กร และสังคมในวงกว้าง

การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมหมายถึงการตระหนักถึงผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีต่อผู้อื่น การเคารพสิทธิส่วนบุคคล และการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ในบริบทของการทำงาน บุคลากรที่มีจิตสำนึกด้านจริยธรรมจะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร

4. ทักษะด้านข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ (Data and Artificial Intelligence Literacy)

ทักษะด้านข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์เป็นความสามารถในการเข้าใจ วิเคราะห์ และใช้ข้อมูล รวมถึงการตระหนักถึงบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการสนับสนุนการทำงาน World Economic Forum (2020) ชี้ให้เห็นว่าทักษะด้านข้อมูลและ AI เป็นหนึ่งในทักษะที่มีความต้องการสูงในตลาดแรงงานยุคใหม่

ในหลายสาขาอาชีพ การใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพของการทำงาน ตัวอย่างเช่น การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค หรือการใช้ AI ในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การใช้ข้อมูลและ AI อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องควบคู่กับความเข้าใจด้านจริยธรรมและผลกระทบต่อสังคม เพื่อให้การนำเทคโนโลยีมาใช้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่สร้างผลกระทบเชิงลบ

5. บทบาทของทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลต่อความสามารถในการจ้างงาน

ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการจ้างงานในศตวรรษที่ 21 บุคลากรที่มีทักษะดังกล่าวจะสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ และสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่องค์กรได้อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลจึงเป็นภารกิจสำคัญของทั้งสถาบันการศึกษาและบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานในอนาคต

ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills)

ทักษะชีวิตและการทำงานเป็นกลุ่มทักษะที่มีบทบาทสำคัญต่อความสามารถของบุคคลในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ทางวิชาการ และทักษะด้านเทคโนโลยีในระดับสูง แต่หากขาดทักษะชีวิตและการจัดการตนเอง ก็อาจไม่สามารถปรับตัวหรือประสบความสำเร็จในอาชีพได้อย่างยั่งยืน ทักษะกลุ่มนี้จึงเป็นพื้นฐานที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ ความก้าวหน้า และความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน

ในมุมมองนักวิชาการไทย ทักษะชีวิตสะท้อนความสามารถในการจัดการตนเอง รับมือกับปัญหา และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นฐานสำคัญของความพร้อมในการทำงานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุวิมล ว่องวานิช, 2558; ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน, 2560)

1. การปรับตัวและความยืดหยุ่น (Adaptability and Flexibility)

การปรับตัวและความยืดหยุ่นหมายถึงความสามารถของบุคคลในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการทำงาน เทคโนโลยี และบทบาทหน้าที่ World Economic Forum (2020) ระบุว่าความสามารถในการปรับตัวเป็นหนึ่งในทักษะที่ตลาดแรงงานให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากลักษณะงานและอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บุคลากรที่มีความยืดหยุ่นสามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ ปรับตัวเข้ากับระบบงานหรือเทคโนโลยีใหม่ และรับมือกับความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับตัวที่ดีช่วยลดความตึงเครียดในการทำงาน และเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตนเองในระยะยาว

2. ความรับผิดชอบและวินัย (Responsibility and Self-Discipline)

ความรับผิดชอบและวินัยเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สะท้อนถึงความเป็นมืออาชีพในการทำงาน บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตรงต่อเวลา และตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อผู้อื่นและองค์กร

วินัยในตนเองยังมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากช่วยให้บุคคลสามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผน และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง องค์กรจึงให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีความรับผิดชอบและวินัยสูง เพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือในการทำงาน

3. ภาวะผู้นำ (Leadership)

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะตำแหน่งผู้บริหาร แต่หมายถึงความสามารถในการนำตนเองและผู้อื่นไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ภาวะผู้นำยุคใหม่เน้นการมีวิสัยทัศน์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในทีม

บุคคลที่มีภาวะผู้นำสามารถแสดงบทบาทเชิงบวกในองค์กร สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

4. การบริหารเวลาและการจัดการงาน (Time and Work Management)

การบริหารเวลาเป็นความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงาน วางแผน และใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความเร่งรีบและภาระงานจำนวนมาก การบริหารเวลาที่ดีช่วยลดความเครียด เพิ่มคุณภาพของงาน และส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การจัดการงานอย่างมีระบบยังช่วยให้บุคคลสามารถติดตามความก้าวหน้าของงาน และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต OECD (2019) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกุญแจสำคัญในการเตรียมความพร้อมของแรงงานต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและตลาดแรงงาน

บุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้จะสามารถปรับตัว พัฒนาตนเอง และสร้างโอกาสทางอาชีพใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

ทักษะคุณธรรมและสังคม (Ethical and Social Skills)

ทักษะคุณธรรมและสังคมเป็นกลุ่มทักษะที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม จริยธรรม และความรับผิดชอบของบุคคลต่อสังคม ทักษะกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการทำงาน ความสัมพันธ์ในองค์กร และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย หากบุคคลขาดคุณธรรมและจริยธรรม แม้จะมีความสามารถทางวิชาชีพสูง ก็อาจส่งผลเสียต่อองค์กรและสังคมโดยรวม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546) เสนอว่าการพัฒนามนุษย์ควรพัฒนาให้สมดุลทั้งปัญญา และคุณธรรม เพราะหากมีความรู้และความสามารถแต่ขาดคุณธรรม อาจก่อผลกระทบต่อองค์กรและสังคมในระยะยาว

1. คุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics)

คุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานหมายถึงการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และยุติธรรม บุคลากรที่มีจริยธรรมจะยึดถือหลักความถูกต้อง เคารพกฎระเบียบ และหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรและสังคม

จริยธรรมในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรในระยะยาว

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

ความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึงการตระหนักถึงผลกระทบของการดำเนินงานของตนต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และชุมชน บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมจะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมที่ยั่งยืน และสนับสนุนการพัฒนาอย่างสมดุล

3. การทำงานร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cross-Cultural and Diversity Skills)

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การทำงานร่วมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมเป็นเรื่องปกติ ทักษะในการเคารพความแตกต่างและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเปิดกว้างช่วยลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)

ความเป็นพลเมืองดิจิทัลหมายถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลอย่างรับผิดชอบ มีจริยธรรม และเคารพสิทธิของผู้อื่น ทักษะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่การสื่อสารและการทำงานจำนวนมากเกิดขึ้นบนโลกออนไลน์

บุคคลที่เป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีจะใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย และมีส่วนร่วมเชิงบวกต่อสังคมดิจิทัล

บทสรุป (Conclusion)

ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดความสามารถของบุคคลในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม จากการศึกษาพบว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความรู้เชิงวิชาการ แต่ครอบคลุมถึงทักษะการคิด การเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี ทักษะชีวิต และคุณธรรมทางสังคม ซึ่งล้วนมีบทบาทเกี่ยวพันกันอย่างเป็นระบบ

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อน ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสร้างแนวทางใหม่ในการทำงาน ทักษะเหล่านี้ช่วยเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ

ในขณะเดียวกัน ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการทำงานในยุคดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อและข้อมูล ทักษะดิจิทัล และความเข้าใจด้านข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ ช่วยให้บุคคลสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และมีจริยธรรม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการทำงานและความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ ทักษะชีวิต การทำงาน และคุณธรรม เช่น การปรับตัว ความรับผิดชอบ วินัย ภาวะผู้นำ การบริหารเวลา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนทางอาชีพ ทักษะกลุ่มนี้ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนของโลกการทำงาน รักษาความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และดำรงตนอย่างมีคุณธรรมในสังคมที่มีความหลากหลาย

โดยสรุป การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจสำคัญของทั้งสถาบันการศึกษา องค์กร และบุคคล สถาบันการศึกษาควรออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ ขณะที่บุคคลควรตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในโลกยุคศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2560). *การศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะคนไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *การศึกษากับการพัฒนามนุษย์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *กรอบแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*.

กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

- Amabile, T. M. (2012). *Componential theory of creativity*. Harvard Business School.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Brookfield, S. D. (2012). *Teaching for critical thinking: Tools and techniques to help students question their assumptions*. Jossey-Bass.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. Harper & Row.
- Facione, P. A. (2015). *Critical thinking: What it is and why it counts*. Insight Assessment.
- Fullan, M. (2013). *The new pedagogy: Students and teachers as learning partners*. Corwin.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. Bantam Books.
- Hersh, R. H., Miller, J. P., & Fielding, R. (1980). *Models of moral education: An appraisal*. Longman.
- International Society for Technology in Education. (2016). *ISTE standards for students*. ISTE.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- OECD. (2019). *OECD learning compass 2030*. OECD Publishing.
- Partnership for 21st Century Skills. (2019). *Framework for 21st century learning*. P21.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). *Organizational behavior* (17th ed.). Pearson Education.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2015). *Rethinking education: Towards a global common good?* UNESCO Publishing.
- UNESCO. (2018). *Global citizenship education: Taking it local*. UNESCO Publishing.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. World Economic Forum.

การแสวงหาความหมายของชีวิตท่ามกลางมายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดีย

SEEKING MEANING IN LIFE AMID THE MYTH OF SUCCESS ON SOCIAL MEDIA

พระสุทธิวิจิตรเมธี, ดร.

Phrasuddhivajiramedhi, Dr.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: vichian.sa@mbu.ac.th

Received: 11 November 2025, Revised: 25 November 2025, Accepted: 10 December 2025

บทคัดย่อ

โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นพื้นที่หลักของการนำเสนอ “ความสำเร็จ” ในรูปแบบที่มองเห็นได้ง่าย วัดได้จากยอดไลก์ ยอดผู้ติดตาม และการเล่าเรื่องความก้าวหน้าเชิงวัตถุ/สถานะ จนก่อให้เกิด “มายาคติแห่งความสำเร็จ” ที่ทำให้ความสำเร็จถูกทำให้เป็นภาพมาตรฐานเดียวกันและดูราวกับเข้าถึงได้โดยเพียง “พยายามให้มากพอ” บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) อธิบายกลไกที่โซเชียลมีเดียผลิตซ้ำมายาคติความสำเร็จผ่านการแสดงตน การคัดสรรเนื้อหา และเศรษฐกิจความสนใจ (2) วิเคราะห์ผลกระทบต่อการแสวงหาความหมายของชีวิตในระดับปัจเจก ผ่านกรอบ “การเปรียบเทียบทางสังคม” และความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎีการกำหนดตนเอง และ (3) เสนอแนวทางฟื้นคืนความหมายของชีวิตด้วยกรอบจิตวิทยาเชิงอัตถิภาวนิยม/โลกิโกเธอราพี และภูมิปัญญาพุทธร่วมสมัยของไทย รวมถึงข้อเสนอเชิงปฏิบัติสำหรับการรู้เท่าทันสื่อและการออกแบบวัฒนธรรมดิจิทัลที่เอื้อต่อคุณค่าภายใน บทความเป็นการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์เชิงแนวคิด โดยอ้างอิงงานวิจัยไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบบนสื่อสังคมออนไลน์และผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง/สุขภาวะ ตลอดจนงานต่างประเทศเกี่ยวกับ social comparison, ความอิจฉา, การใช้โซเชียลแบบรับสาร (passive use) และความเป็นอยู่ทางจิต (well-being) เพื่อนำไปสู่กรอบวิเคราะห์และข้อเสนอเชิงนโยบาย

คำสำคัญ: ความหมายของชีวิต, มายาคติความสำเร็จ, โซเชียลมีเดีย, การเปรียบเทียบทางสังคม, อัตลักษณ์, สุขภาวะทางจิต, วัฒนธรรมผู้มีอิทธิพล

Abstract

Social media has become a primary space for showcasing “success” in highly visible forms, often measured through likes, follower counts, and narratives of material or status-based progress. This has contributed to the rise of a “myth of success,” in which success is standardized into a single idealized image and appears attainable simply by “trying hard enough.” This article aims to: (1)

explain the mechanisms through which social media reproduces the myth of success via self-presentation, selective content curation, and the attention economy; (2) analyze its impact on individuals' search for meaning in life through the lens of social comparison and the basic psychological needs proposed by Self-Determination Theory; and (3) propose ways to restore meaning in life using existential psychology/logotherapy and contemporary Thai Buddhist wisdom, along with practical recommendations for media literacy and for shaping a digital culture that supports intrinsic values. The article is a literature review and conceptual synthesis, drawing on Thai research on social comparison on social media and its effects on self-esteem and well-being, as well as international studies on social comparison, envy, passive social media use, and psychological well-being, in order to develop an analytical framework and policy recommendations.

Keywords: meaning in life; myth of success; social media; social comparison; identity; mental well-being; influencer culture

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โซเชียลมีเดียได้เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่เพียงในฐานะเครื่องมือสื่อสารหรือช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเท่านั้น หากแต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่ทางสังคม” ที่ผู้คนใช้ในการสร้างตัวตน (self-presentation) นำเสนอเรื่องราวชีวิต และแสดงออกถึงสถานะทางสังคมของตนเองอย่างต่อเนื่อง แพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube เปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเผยแพร่ภาพ ประสบการณ์ และความคิดเห็นไปสู่สาธารณะในวงกว้าง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมิได้เป็นกลาง หากแต่ถูกกำกับด้วยตรรกะของแพลตฟอร์มและอัลกอริทึมที่ให้คุณค่ากับความโดดเด่น ความน่าสนใจ และการดึงดูดความสนใจในระยะเวลาอันสั้น (Turkle, 2011; Verduyn et al., 2017)

ภายใต้บริบทดังกล่าว “ความสำเร็จ” ได้กลายเป็นหนึ่งในเนื้อหาหลักที่ถูกผลิตซ้ำและเผยแพร่อย่างแพร่หลายบนโซเชียลมีเดีย ความสำเร็จมักถูกนำเสนอในรูปของสิ่งที่มองเห็นและวัดได้ เช่น ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าในอาชีพ รูปลักษณ์ภายนอกที่สอดคล้องกับค่านิยมความงามร่วมสมัย การท่องเที่ยวในสถานที่หรูหร่า หรือการมีความสัมพันธ์ที่ดูสมบูรณ์แบบ การนำเสนอเช่นนี้ส่งผลให้ความสำเร็จถูกทำให้กลายเป็น “ภาพจำ” ที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน และถูกตอกย้ำซ้ำ ๆ ผ่านฟีดข่าวของผู้ใช้ จนก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “มายาคติแห่งความสำเร็จ” กล่าวคือ ความเชื่อที่ว่าความสำเร็จมีลักษณะเป็นสากล ใคร ๆ ก็สามารถเข้าถึงได้ และเป็นผลจากความพยายามส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว โดยละเลยเงื่อนไขทางสังคมและโครงสร้างที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Appel et al., 2016; กมลมาศ ชาญวิเศษ, 2567)

การนำเสนอความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียส่วนใหญ่มักเป็นการคัดสรรเฉพาะช่วงเวลาที่ดีที่สุดของชีวิต หรือที่เรียกว่า highlight reel ขณะที่ความล้มเหลว ความผิดพลาด ความไม่แน่นอน และความเปราะบางทางอารมณ์กลับถูกทำให้เลือนหายไปจากการรับรู้สาธารณะ เมื่อผู้ใช้เสพเนื้อหาเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในลักษณะการใช้โซเชียลมีเดียเชิงรับ (passive social media use) จึงเชื่อต่อการเกิดกระบวนการ “การเปรียบเทียบทางสังคม” (social comparison) ซึ่งเป็นกลไกทางจิตวิทยาพื้นฐานที่มนุษย์ใช้ประเมินคุณค่าและความสามารถของตนผ่านผู้อื่น (Festinger, 1954)

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า การเปรียบเทียบทางสังคมบนโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะการเปรียบเทียบกับบุคคลที่ถูกรับชมว่าประสบความสำเร็จมากกว่า (upward social comparison) มีความสัมพันธ์กับการลดลงของความภาคภูมิใจในตนเอง ความไม่พึงพอใจในชีวิต ความเครียด และภาวะซึมเศร้า (Appel et al., 2016; Verduyn et al., 2017) สอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทไทยที่ชี้ว่าโซเชียลมีเดียเป็นพื้นที่ที่กระตุ้นการเปรียบเทียบด้านรูปลักษณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ และไลฟ์สไตล์ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตของคนหนุ่มสาวอย่างมีนัยสำคัญ (Rodrin et al., 2567; กมลมาศ ชาญวิเศษ, 2567)

ในบริบทเช่นนี้ คำถามสำคัญจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงว่าโซเชียลมีเดียส่งผลดีหรือผลเสียต่อสุขภาพจิตเท่านั้น หากแต่ขยายไปสู่คำถามเชิงอัตถิภาวนิยมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น คือ มนุษย์ยังสามารถแสวงหาและสร้าง “ความหมายของชีวิต” ได้อย่างไร ท่ามกลางกระแสการเปรียบเทียบ การแข่งขัน และการไล่ล่าภาพลักษณ์ของความสำเร็จที่ถูกกำหนดโดยสังคมออนไลน์ ความหมายของชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าในตนเอง เป้าหมายชีวิต และความสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจถูกบิดเบือนให้เหลือเพียงการแสวงหาการยอมรับจากภายนอก มากกว่าการตอบคำถามว่า “ชีวิตนี้มีคุณค่าและความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง” (Frankl, 2006)

ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาปรากฏการณ์มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียในฐานะบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการรับรู้ตนเองและการแสวงหาความหมายของชีวิตในระดับปัจเจก โดยใช้กรอบแนวคิดการเปรียบเทียบทางสังคม (Festinger, 1954) ร่วมกับแนวคิดด้านความหมายของชีวิตในจิตวิทยาเชิงอัตถิภาวนิยม (Frankl, 2006) และทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) ซึ่งเน้นความต้องการพื้นฐานด้านความเป็นอิสระ ความสามารถ และความสัมพันธ์ (Deci & Ryan, 2000) การศึกษาในลักษณะนี้ไม่เพียงช่วยทำความเข้าใจปัญหาทางจิตสังคมในยุคดิจิทัลเท่านั้น หากแต่ยังเปิดพื้นที่ในการเสนอแนวทางฟื้นคืนความหมายของชีวิต ผ่านการรู้เท่าทันสื่อ การทบทวนคุณค่าภายใน และการสร้างความสัมพันธ์กับตนเองและผู้อื่นอย่างมีความหมาย อันจะนำไปสู่สุขภาวะทางจิตและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนในสังคมร่วมสมัย

ความหมายของชีวิต มายาคติความสำเร็จ และตรรกะของแพลตฟอร์ม

การทำความเข้าใจปรากฏการณ์การแสวงหาความหมายของชีวิตท่ามกลางโซเชียลมีเดีย จำเป็นต้องพิจารณาอย่างน้อยสามมิติที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ (1) แนวคิดเรื่องความหมายของชีวิตในเชิงจิตวิทยาและปรัชญา (2) การก่อรูปของ “มายาคติแห่งความสำเร็จ” ในสังคมร่วมสมัย และ (3) ตรรกะการทำงานของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ตนเองและโลกของผู้ใช้

1. ความหมายของชีวิตในมุมมองจิตวิทยาและอัตถิภาวนิยม

แนวคิดเรื่อง “ความหมายของชีวิต” (meaning in life) เป็นประเด็นสำคัญในจิตวิทยาเชิงอัตถิภาวนิยมและจิตวิทยาเชิงบวก โดย Viktor Frankl (2006) เสนอว่า ความต้องการพื้นฐานที่สุดของมนุษย์มิใช่ความสุขหรืออำนาจ หากแต่คือการแสวงหาความหมาย (will to meaning) มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แม้ในสภาวะยากลำบาก หากยังรับรู้ว่ามีชีวิตของตนมีความหมาย ความหมายดังกล่าวมิได้ถูกกำหนดจากภายนอก แต่เกิดจากการตอบสนองต่อชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบ ผ่านการทำงาน การรัก และทำดีที่มีต่อความทุกข์ (Frankl, 2006)

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยด้านจิตวิทยาเชิงบวกมองว่าความหมายของชีวิตเป็นองค์ประกอบสำคัญของสุขภาวะทางจิต (psychological well-being) และความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) โดยบุคคลที่รับรู้ว่ามีชีวิตของตนมีเป้าหมายและคุณค่า จะมีความสามารถในการรับมือกับความเครียดและความไม่แน่นอนของชีวิตได้ดีกว่า (Verduyn et al., 2017) งานวิจัยในบริบทไทยก็พบว่า การรับรู้ความหมายในชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความเครียดและความทุกข์ทางจิตในกลุ่มนิสิตนักศึกษา (กนกวรรณ พงศ์สยาภรณ์, 2017)

อย่างไรก็ตาม ในสังคมร่วมสมัยที่ถูกขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมบริโภคนิยมและสื่อดิจิทัล ความหมายของชีวิตมักถูกทำให้ “แปรสภาพ” จากกระบวนการภายในที่ลึกซึ้ง ไปสู่การบรรลุเป้าหมายภายนอกที่สามารถมองเห็นและเปรียบเทียบได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อความหมายถูกผูกเข้ากับภาพของความสำเร็จที่ได้รับการยอมรับจากสังคม

2. มายาคติแห่งความสำเร็จในสังคมโซเชียลมีเดีย

“มายาคติแห่งความสำเร็จ” ในบริบทของโซเชียลมีเดีย หมายถึง ชุดความเชื่อและภาพแทนทางสังคมที่ทำให้ความสำเร็จถูกมองว่าเป็นสิ่งที่มีรูปแบบเดียว เป็นสากล และเป็นผลจากความพยายามส่วนบุคคลเพียงลำพัง โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยเชิงโครงสร้าง เช่น ชนชั้น โอกาสทางการศึกษา หรือทุนทางสังคม แนวคิดนี้สอดคล้องกับการวิพากษ์สังคมร่วมสมัยที่เชื่อว่าอุดมการณ์แบบนีโอเสรีนิยมทำให้บุคคลถูกคาดหวังให้รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองทั้งหมด (Appel et al., 2016)

โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการผลิตซ้ำมายาคติดังกล่าว ผ่านการนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จในรูปแบบที่น่าดึงดูดและง่ายต่อการบริโภค เช่น เรื่องเล่าจาก “คนธรรมดาที่ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว” หรือภาพชีวิตที่ดูสมบูรณ์แบบ การนำเสนอเช่นนี้มักตัดทอนกระบวนการ

ความล้มเหลว และเงื่อนไขเบื้องหลังออกไป ส่งผลให้ผู้รับสารเข้าใจว่าความสำเร็จเป็นเรื่องของความสามารถและความพยายามส่วนบุคคลเป็นหลัก (Turkle, 2011)

งานวิจัยในประเทศไทยพบว่า โซเชียลมีเดียเป็นพื้นที่ที่ผู้ใช้โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ นำชีวิตของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นในด้านรูปลักษณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ และไลฟ์สไตล์ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกกดดันและความคาดหวังต่อตนเองสูงขึ้น (กมลมาศ จันทร์วิเศษ, 2567) มายาคติแห่งความสำเร็จจึงมิได้เป็นเพียงภาพลวงตา หากแต่เป็นกลไกที่กำกับการรับรู้คุณค่าในตนเองของผู้ใช้โซเชียลมีเดียอย่างแยบยล

3. ตรรกะของแพลตฟอร์มและเศรษฐกิจความสนใจ

ตรรกะของแพลตฟอร์ม (platform logic) หมายถึงรูปแบบการทำงานของโซเชียลมีเดียที่ออกแบบมาเพื่อดึงดูดและรักษาความสนใจของผู้ใช้ให้นานที่สุด ภายใต้ระบบเศรษฐกิจความสนใจ (attention economy) เนื้อหาที่ได้รับความนิยมมาก มักเป็นเนื้อหาที่กระตุ้นอารมณ์ สร้างความประทับใจ หรือทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น (Verduyn et al., 2017)

อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มมีแนวโน้มคัดเลือกและขยายการมองเห็นของเนื้อหาที่สะท้อนภาพความสำเร็จ ความโดดเด่น และไลฟ์สไตล์ที่น่าอิจฉา ส่งผลให้ผู้ได้รับสารที่มีลักษณะซ้ำ ๆ และตอกย้ำมายาคติความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ในระยะยาว กระบวนการดังกล่าวอาจทำให้ผู้ใช้รับรู้โลกและชีวิตผ่านกรอบของการแข่งขัน การจัดอันดับ และการประเมินคุณค่าเชิงเปรียบเทียบ (Festinger, 1954)

เมื่อความหมายของชีวิตถูกผูกโยงเข้ากับตรรกะของแพลตฟอร์ม บุคคลอาจเริ่มประเมินคุณค่าของตนเองจากยอดไลก์ ยอดผู้ติดตาม หรือการยอมรับจากสาธารณะ มากกว่าการประเมินจากคุณค่าภายในหรือความสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิตของตนเอง ผลที่ตามมาคือ ความหมายของชีวิตอาจถูกลดทอนให้เหลือเพียงการแสวงหาความสำเร็จในเชิงภาพลักษณ์ และทำให้บุคคลประสบกับความรู้สึกว่าว่างเปล่าหรือสับสนทางอัตลักษณ์ แม้จะดูเหมือนประสบความสำเร็จตามมาตรฐานของสังคมออนไลน์ก็ตาม

การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) และผลต่อการแสวงหาความหมายของชีวิต

การเปรียบเทียบทางสังคม (social comparison) เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานที่มนุษย์ใช้ในการประเมินความคิดเห็น ความสามารถ และคุณค่าของตนเองผ่านการเปรียบเทียบกับผู้อื่น แนวคิดนี้ได้รับการอธิบายอย่างเป็นระบบครั้งแรกโดย Festinger (1954) ซึ่งเสนอว่า เมื่อบุคคลขาดเกณฑ์เชิงวัตถุในการประเมินตนเอง มนุษย์มีแนวโน้มที่จะหันไปใช้ผู้อื่นเป็นมาตรฐานอ้างอิง กระบวนการดังกล่าวช่วยให้บุคคลเข้าใจตำแหน่งของตนในสังคม แต่ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่ออารมณ์และการรับรู้คุณค่าในตนเอง โดยเฉพาะเมื่อการเปรียบเทียบเกิดขึ้นอย่างถี่และเข้มข้น

1. ประเภทของการเปรียบเทียบทางสังคมในบริบทโซเชียลมีเดีย

การเปรียบเทียบทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในงานวิจัย ได้แก่ การเปรียบเทียบกับผู้ที่มีสถานะสูงกว่า (upward social comparison) และการเปรียบเทียบกับผู้ที่มีสถานะต่ำกว่า (downward social comparison) ในบริบทของโซเชียลมีเดีย ผู้ใช้มักเผชิญกับการเปรียบเทียบแบบใดระดับขึ้น เนื่องจากเนื้อหาที่ปรากฏในแพลตฟอร์มมักเป็นภาพชีวิตที่ผ่านการคัดสรรแล้วว่าดูดี ประสบความสำเร็จ หรือเป็นที่ยอมรับในสังคม (Appel et al., 2016)

งานวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบแบบ upward social comparison บนโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กับอารมณ์เชิงลบ เช่น ความอิจฉา ความรู้สึกด้อยค่า และความไม่พึงพอใจในชีวิต เนื่องจากผู้ใช้มักนำมาตราฐานของผู้อื่นมาใช้ประเมินคุณค่าของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงบริบทและเงื่อนไขที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Verduyn et al., 2017) ขณะที่การเปรียบเทียบแบบ downward social comparison อาจช่วยให้บุคคลรู้สึกดีขึ้นชั่วคราว แต่ไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาความหมายของชีวิตในระยะยาว

2. โซเชียลมีเดียกับการขยายความเข้มข้นของการเปรียบเทียบ

โซเชียลมีเดียได้เปลี่ยนลักษณะของการเปรียบเทียบทางสังคมจากการเปรียบเทียบกับคนใกล้ตัว ไปสู่การเปรียบเทียบกับกลุ่มบุคคลจำนวนมาก ทั้งที่เป็นคนรู้จักและไม่รู้จัก รวมถึงบุคคลสาธารณะ และผู้มีอิทธิพลทางสื่อ (influencers) ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นตัวแทนของความสำเร็จในอุดมคติ Turkle (2011) ชี้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ผู้คนอยู่ใกล้ชิดกับผู้อื่นมากขึ้นในเชิงปริมาณ แต่กลับห่างเหินในเชิงคุณภาพ ความใกล้ชิดเชิงภาพลักษณ์นี้ยิ่งเพิ่มแรงกดดันในการเปรียบเทียบและแข่งขันอย่างเงิบงัน

นอกจากนี้ อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มยังมีบทบาทสำคัญในการขยายวงจรของการเปรียบเทียบ โดยคัดเลือกเนื้อหาที่ได้รับความนิยมและมีการมีส่วนร่วมสูงมาแสดงซ้ำให้ผู้ใช้เห็นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาพของความสำเร็จและชีวิตในอุดมคติถูกตอกย้ำซ้ำแล้วซ้ำเล่า (Verduyn et al., 2017) กระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้ใช้รับรู้ว่ามาตรฐานความสำเร็จของสังคมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอาจรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของตนเอง “ตามไม่ทัน” หรือ “ไม่เพียงพอ”

3. การเปรียบเทียบทางสังคมกับความภาคภูมิใจในตนเองและสุขภาวะทางจิต

งานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากยืนยันว่า การเปรียบเทียบทางสังคมบนโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) และสุขภาวะทางจิต (mental well-being) โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและคนหนุ่มสาว Appel et al. (2016) พบว่า การใช้ Facebook มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าผ่านตัวแปรสื่อกลางคือความอิจฉาที่เกิดจากการเปรียบเทียบกับผู้อื่น

ในบริบทของประเทศไทย Rodrin et al. (2017) พบว่า ความสำคัญที่ผู้ใช้ให้กับ Instagram ไม่ได้ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองโดยตรง หากแต่ส่งผลผ่านการเปรียบเทียบทางสังคม โดยเฉพาะการเปรียบเทียบกับบุคคลที่ถูกมองว่าประสบความสำเร็จมากกว่า ซึ่งมีผลลดระดับ self-esteem อย่างมี

นัยสำคัญ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนว่า ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ตัวแพลตฟอร์มเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่กระบวนการทางจิตวิทยาที่แพลตฟอร์มกระตุ้นให้เกิดขึ้น

4. การเปรียบเทียบทางสังคมกับการแสวงหาความหมายของชีวิต

เมื่อการเปรียบเทียบทางสังคมกลายเป็นกรอบหลักในการประเมินตนเอง ความหมายของชีวิตอาจถูกบิดเบือนจากการเป็นกระบวนการภายใน ไปสู่การแสวงหาการยอมรับจากภายนอก Frankl (2006) เสนอว่า ชีวิตที่มีความหมายมิได้ขึ้นอยู่กับความสำเร็จตามมาตรฐานสังคม หากแต่ขึ้นอยู่กับ การตอบสนองต่อชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบต่อบุคคลและสถานการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่องอาจทำให้บุคคลละเลยคุณค่าที่แท้จริงของตนเอง และใช้ชีวิตเพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้อื่น

ในเชิงจิตวิทยาการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) การเปรียบเทียบทางสังคมที่เข้มข้นอาจบั่นทอนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความเป็นอิสระในการเลือกชีวิต (autonomy) ความรู้สึกมีความสามารถ (competence) และความสัมพันธ์ที่มีความหมาย (relatedness) (Deci & Ryan, 2000) เมื่อบุคคลใช้มาตรฐานภายนอกเป็นตัวกำหนดคุณค่าในตนเอง ความหมายของชีวิตจึงถูกลดทอนให้เหลือเพียงการ “ตามให้ทัน” หรือ “ไม่ด้อยกว่า” ผู้อื่น มากกว่าการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้องกับคุณค่าภายใน

5. บริบททางสังคมและโครงสร้าง: การเปรียบเทียบที่ไม่เท่าเทียม

งานวิจัยในประเทศไทยยังชี้ให้เห็นว่า การเปรียบเทียบทางสังคมบนโซเชียลมีเดียมิได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ หากแต่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม เช่น ชนชั้นและทุนทางสังคม บุคคลที่มีทุนทางเศรษฐกิจและสังคมสูงสามารถนำเสนอภาพชีวิตที่ดูประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับได้ง่ายกว่า ขณะที่ผู้มีทรัพยากรจำกัดอาจเผชิญแรงกดดันและความรู้สึกด้อยค่าอย่างรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบตนเองกับภาพเหล่านั้น (กมลมาศ จันทร์วิเศษ, 2567) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้การแสวงหาความหมายของชีวิตยิ่งซับซ้อนและเปราะบางมากขึ้น

โดยสรุป การเปรียบเทียบทางสังคมเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างโซเชียลมีเดีย มายาคติแห่งความสำเร็จ และการแสวงหาความหมายของชีวิต แม้การเปรียบเทียบจะเป็นกระบวนการธรรมชาติของมนุษย์ แต่ในบริบทของโซเชียลมีเดียที่เต็มไปด้วยภาพความสำเร็จที่ผ่านการคัดสรรและการขยายการมองเห็นโดยอัลกอริทึม การเปรียบเทียบดังกล่าวอาจนำไปสู่การบิดเบือนการรับรู้ตนเองและลดทอนความหมายของชีวิต การทำความเข้าใจกลไกนี้จึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาแนวทางที่ฟื้นคืนความหมายของชีวิตและสุขภาวะทางจิตในสังคมดิจิทัลร่วมสมัย

มายาคติความสำเร็จบนโซเชียล: โครงสร้างความคิด 4 ชั้นที่ปิดความหมายของชีวิต

มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียมิได้เกิดขึ้นอย่างลอยตัว หากแต่ถูกประกอบสร้างผ่านโครงสร้างความคิดหลายชั้นที่ทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับปัจเจก วัฒนธรรม และเทคโนโลยี

โครงสร้างเหล่านี้ทำให้ความสำเร็จถูกนิยามอย่างแคบ และส่งผลให้การแสวงหาความหมายของชีวิตถูกปิดเบือนจากแก่นแท้ภายในไปสู่การยอมรับจากภายนอก บทนี้เสนอการวิเคราะห์มายาคติความสำเร็จผ่าน “โครงสร้างความคิด 4 ชั้น” เพื่ออธิบายกลไกที่โซเชียลมีเดียมีอิทธิพลต่อการรับรู้ชีวิตและคุณค่าในตนเองของผู้ใช้

1. ชั้นที่หนึ่ง: ความสำเร็จเท่ากับสิ่งที่มองเห็นและไขว้ได้

โครงสร้างความคิดชั้นแรกของมายาคติความสำเร็จ คือการทำให้ความสำเร็จถูกผูกโยงกับสิ่งที่สามารถมองเห็น แสดงออก และนำเสนอได้บนพื้นที่ออนไลน์ เช่น ทรัพย์สิน เงินทอง ตำแหน่งหน้าที่ รูปลักษณ์ภายนอก หรือประสบการณ์การท่องเที่ยว โซเชียลมีเดียในฐานะแพลตฟอร์มเชิงภาพ (visual-oriented platforms) ส่งเสริมให้คุณค่าเหล่านี้กลายเป็นสัญลักษณ์หลักของ “ชีวิตที่ประสบความสำเร็จ” (Verduyn et al., 2017)

การนิยามความสำเร็จเช่นนี้ส่งผลให้คุณค่าที่ไม่สามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจน เช่น ความอดทน ความเมตตา การเติบโตภายใน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หรือการผ่านพ้นความทุกข์ทางใจ ถูกกลดทอนความสำคัญลง เมื่อผู้ใช้โซเชียลมีเดียสัมผัสกับกรอบคิดนี้อย่างต่อเนื่อง ความหมายของชีวิตจึงมีแนวโน้มถูกผูกกับ “ภาพ” มากกว่าประสบการณ์ชีวิตจริง ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Frankl (2006) ที่มองว่าความหมายของชีวิตเกิดจากการตอบสนองต่อสถานการณ์ชีวิตอย่างมีคุณค่า มิใช่จากภาพลักษณ์ภายนอก

2. ชั้นที่สอง: ความสำเร็จคือความเร็วและเส้นทางชีวิตแบบเส้นตรง

โครงสร้างความคิดชั้นที่สอง คือการทำให้ความสำเร็จถูกเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่รวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นเส้นตรง โซเชียลมีเดียมักนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จในลักษณะ “จากศูนย์สู่จุดสูงสุด” โดยเน้นผลลัพธ์ปลายทางมากกว่ากระบวนการที่เต็มไปด้วยความล้มเหลว ความลังเล และความไม่แน่นอน เรื่องเล่าลักษณะนี้ทำให้ผู้รับสารเข้าใจว่าหากชีวิตของตนไม่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ย่อมหมายถึงความล้มเหลวหรือการขาดความสามารถส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านจิตวิทยาและพัฒนาการมนุษย์ชี้ว่า ชีวิตจริงเต็มไปด้วยเส้นทางที่คดเคี้ยวและแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและโอกาส (Deci & Ryan, 2000) การยึดติดกับกรอบความสำเร็จแบบเส้นตรงจึงอาจทำให้บุคคลรู้สึกกดดัน หมดหวัง และตั้งคำถามกับคุณค่าของชีวิตตนเอง เมื่อไม่สามารถเดินตามจังหวะชีวิตที่ถูกทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันบนโซเชียลมีเดีย

3. ชั้นที่สาม: ความสำเร็จเท่ากับการยอมรับจากภายนอก

โครงสร้างความคิดชั้นที่สาม คือการทำให้ความสำเร็จถูกผูกเข้ากับการยอมรับจากผู้อื่น (external validation) เช่น จำนวนยอดไลก์ ยอดผู้ติดตาม หรือความคิดเห็นเชิงบวกจากสาธารณะ เมื่อคุณค่าในตนเองถูกกำหนดจากปฏิกิริยาของผู้อื่น บุคคลย่อมมีแนวโน้มประเมินความสำเร็จของชีวิตผ่านสายตาคนอื่นมากกว่าผ่านคุณค่าภายในของตนเอง

งานวิจัยจำนวนมากพบว่า การพึ่งพาการยอมรับจากภายนอกบนโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กับความเปราะบางทางอารมณ์ ความวิตกกังวล และความไม่มั่นคงในอัตลักษณ์ โดยเฉพาะในกลุ่มคนหนุ่มสาว (Appel et al., 2016; Rodrin et al., 2016) ในเชิงทฤษฎีการกำหนดตนเอง การยึดติดกับ external validation ยังบั่นทอนความเป็นอิสระในการกำหนดชีวิต (autonomy) และลดแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรับรู้ความหมายของชีวิต (Deci & Ryan, 2000)

4. ขั้นที่สี่: ความสำเร็จคือผลของความพยายามส่วนบุคคลล้วน ๆ

โครงสร้างความคิดขั้นสุดท้าย คือการทำให้ความสำเร็จถูกอธิบายว่าเป็นผลลัพธ์ของความสามารถและความพยายามส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว โดยละเลยเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง เช่น ชั้นฐานะทางเศรษฐกิจ โอกาสทางการศึกษา และทุนทางสังคม กรอบคิดนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์แบบนีโอเสรีนิยมที่เน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล และถูกผลิตซ้ำอย่างเข้มข้นบนโซเชียลมีเดียผ่านเรื่องเล่าความสำเร็จส่วนบุคคล (Kamonmas Chanwiset, 2016)

ผลที่ตามมาคือ ผู้ที่ไม่สามารถบรรลุความสำเร็จตามมาตรฐานดังกล่าวอาจโทษตนเอง รู้สึกล้มเหลว และตั้งคำถามกับคุณค่าของชีวิต ขณะที่ผู้ที่ประสบความสำเร็จอาจมองข้ามบทบาทของโครงสร้างทางสังคมและความช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งขัดแย้งกับมุมมองของ Frankl (2006) ที่เน้นความหมายของชีวิตในฐานะความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับโลกและผู้อื่น ไม่ใช่ความสำเร็จเชิงปัจเจกนิยมอย่างโดดเดี่ยว

โดยสรุป มายาคติความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียประกอบด้วยโครงสร้างความคิด 4 ชั้น ได้แก่ การยึดติดกับสิ่งที่โชว์ได้ ความเชื่อในเส้นทางชีวิตแบบรวดเร็วและเส้นตรง การผูกคุณค่ากับการยอมรับจากภายนอก และการอธิบายความสำเร็จด้วยความพยายามส่วนบุคคลเพียงลำพัง โครงสร้างเหล่านี้ทำงานร่วมกันในการบิดเบือนการรับรู้ความหมายของชีวิต และทำให้บุคคลเสี่ยงต่อการสูญเสียการเชื่อมโยงกับคุณค่าภายในของตนเอง การตระหนักรู้ถึงมายาคติเหล่านี้จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการคลี่คลายอิทธิพลของโซเชียลมีเดีย และปูทางไปสู่การฟื้นคืนความหมายของชีวิตที่ตั้งอยู่บนความจริง ความหลากหลายของเส้นทางชีวิต และความสัมพันธ์เชิงมนุษย์อย่างแท้จริง

ทำไมมายาคติความสำเร็จจึงกัดกร่อน “ความหมายของชีวิต”

แม้มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียจะดูเหมือนเป็นแรงผลักดันให้บุคคลพัฒนาตนเอง และมุ่งสู่เป้าหมายที่สูงขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่ง มายาคติดังกล่าวกลับมีผลในการกัดกร่อนการรับรู้ความหมายของชีวิตอย่างแยบยลและต่อเนื่อง บทนี้เสนอการอธิบายว่า มายาคติความสำเร็จบั่นทอนความหมายของชีวิตผ่านกลไกสำคัญอย่างน้อยสามประการ ได้แก่ (1) การลดทอนความหมายให้เหลือเพียงผลลัพธ์เชิงภาพลักษณ์ (2) การทำให้ชีวิตกลายเป็นพื้นที่ของการประเมินตลอดเวลา และ (3) การบิดเบือนความสัมพันธ์กับผู้อื่นจากฐานของความหมายไปสู่ฐานของการเปรียบเทียบ

1. จากคุณค่าภายในสู่ผลลัพธ์ภายนอก: เมื่อความหมายถูกแทนที่ด้วยภาพความสำเร็จ

ประการแรก มายาคติความสำเร็จทำให้ความหมายของชีวิตถูกลดทอนจากกระบวนการภายในที่เกี่ยวข้องกับคุณค่า เป้าหมาย และความรับผิดชอบของปัจเจก ไปสู่ผลลัพธ์ภายนอกที่สามารถมองเห็นและประเมินได้จากสังคมออนไลน์ เช่น ความสำเร็จด้านอาชีพ รายได้ หรือการได้รับการยอมรับจากสาธารณะ เมื่อบุคคลผูกความหมายของชีวิตเข้ากับผลลัพธ์เหล่านี้ ชีวิตย่อมถูกตีค่าในเชิง “มีหรือไม่มี” ความสำเร็จ มากกว่าการพิจารณาว่าได้ใช้ชีวิตอย่างสอดคล้องกับคุณค่าของตนเองหรือไม่

Frankl (2006) ชี้ว่า ความหมายของชีวิตมิได้เกิดจากการบรรลุเป้าหมายที่สังคมยอมรับ หากแต่เกิดจากการมีท่าทีที่รับผิดชอบต่อชีวิตในแต่ละสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม มายาคติความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียมักทำให้บุคคลตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อให้ “ดูสำเร็จ” มากกว่าการมีชีวิตที่ “มีความหมาย” ส่งผลให้แม้จะบรรลุเป้าหมายบางประการแล้ว ก็ยังคงรู้สึกว่างเปล่าหรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งสะท้อนปรากฏการณ์ที่เรียกว่า achievement without meaning

2. ชีวิตในฐานะพื้นที่ของการประเมินอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง มายาคติความสำเร็จทำให้ชีวิตของบุคคลกลายเป็นพื้นที่ของการประเมินและการเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่อง โซเชียลมีเดียเปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ชีวิตของผู้อื่นได้ตลอดเวลา และกระตุ้นให้เกิดการเปรียบเทียบทางสังคมในระดับที่เข้มข้นและถี่กว่าบริบททางสังคมแบบดั้งเดิม (Festinger, 1954) เมื่อบุคคลนำมาตราฐานของผู้อื่นมาใช้ประเมินตนเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า การรับรู้คุณค่าในตนเองย่อมผันผวนตามภาพความสำเร็จที่ปรากฏในฟีดข่าว

งานวิจัยชี้ว่า การใช้โซเชียลมีเดียในลักษณะการเสพเนื้อหาเชิงรับ (passive use) มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตที่ลดลง โดยมีการเปรียบเทียบทางสังคมและความอิจฉาเป็นตัวแปรสื่อกลางสำคัญ (Verduyn et al., 2017; Appel et al., 2016) ในบริบทเช่นนี้ บุคคลอาจสูญเสียความสามารถในการรับรู้คุณค่าของประสบการณ์ชีวิตของตนเอง เพราะความสนใจถูกดึงไปสู่การวัดผลและการจัดอันดับอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำรงอยู่ในปัจจุบันขณะและการสร้างความหมายของชีวิต

3. การบิดเบือนความสัมพันธ์กับผู้อื่น: จากความหมายสู่การแข่งขัน

ประการที่สาม มายาคติความสำเร็จส่งผลให้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นถูกบิดเบือนจากการเป็นแหล่งของความหมายและการเกื้อกูล ไปสู่การเป็นฐานของการเปรียบเทียบและการแข่งขัน เมื่อผู้อื่นถูกมองในฐานะ “มาตรฐานความสำเร็จ” มากกว่ามนุษย์ที่มีความเปราะบางและเงื่อนไขชีวิตแตกต่างกัน ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพย่อมถูกลดทอนลง

Turkle (2011) อธิบายว่า แม้เทคโนโลยีดิจิทัลจะทำให้ผู้คนเชื่อมต่อกันได้มากขึ้นในเชิงปริมาณ แต่กลับทำให้ความสัมพันธ์ในเชิงลึกอ่อนแอลง เมื่อความสัมพันธ์ถูกแปลงเป็นตัวเลขหรือการยอมรับเชิงสัญลักษณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (relatedness) ซึ่งเป็นหนึ่งในความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎี

การกำหนดตนเองจึงไม่ถูกเติมเต็มอย่างแท้จริง (Deci & Ryan, 2000) ผลที่ตามมาคือ บุคคลอาจรู้สึกโดดเดี่ยว ว่างเปล่า และขาดความหมาย แม้จะมีเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่ก็ตาม

4. การทำให้ความล้มเหลวกลายเป็นความผิดส่วนบุคคล

นอกจากนี้ มายาคติความสำเร็จยังมีผลในการทำให้ความล้มเหลวหรือความไม่ก้าวหน้าในชีวิตถูกตีความว่าเป็นความผิดส่วนบุคคล โดยละเลยบริบททางสังคมและโครงสร้างที่ส่งผลต่อโอกาสของแต่ละคน งานวิจัยในประเทศไทยชี้ว่า ชนชั้นและทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการนำเสนอภาพชีวิตและผลกระทบจากการเปรียบเทียบทางสังคมบนโซเชียลมีเดีย (กมลมาศ จันทร์วิเศษ, 2567) อย่างไรก็ตาม มายาคติความสำเร็จกลับปิดบังปัจจัยเหล่านี้ และทำให้บุคคลที่ไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานสังคมออนไลน์รู้สึกด้อยค่าและหมดศรัทธาในชีวิต

จากมุมมองเชิงอัตถิภาวนิยม การโทษตนเองอย่างรุนแรงจากความล้มเหลวเช่นนี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแสวงหาความหมายของชีวิต เพราะทำให้บุคคลไม่สามารถมองเห็นคุณค่าในประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลายและซับซ้อนได้ (Frankl, 2006)

โดยสรุป มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียกัดกร่อนความหมายของชีวิตผ่านการลดทอนคุณค่าภายในให้เหลือเพียงผลลัพธ์ภายนอก การทำให้ชีวิตกลายเป็นพื้นที่ของการประเมินอย่างต่อเนื่อง การบิดเบือนความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการทำให้ความล้มเหลวกลายเป็นความผิดส่วนบุคคล กลไกเหล่านี้ทำงานร่วมกันในการทำให้มนุษย์หลุดออกจากการดำรงชีวิตอย่างมีความหมาย และหันไปไล่ล่าภาพความสำเร็จที่ไม่สิ้นสุด การตระหนักถึงกระบวนการดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาแนวทางฟื้นคืนความหมายของชีวิตและสุขภาพทางจิตในยุคสังคมดิจิทัล

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอเชิงนโยบาย/การศึกษา

1. สรุปผลการศึกษา

บทความนี้มุ่งศึกษาการแสวงหาความหมายของชีวิตท่ามกลางมายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดีย โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมและการสังเคราะห์เชิงแนวคิดจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โซเชียลมีเดียมิได้เป็นเพียงเทคโนโลยีการสื่อสาร หากแต่เป็นโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนิยามของ “ความสำเร็จ” และส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าในตนเองและความหมายของชีวิตของผู้ใช้

ผลการวิเคราะห์พบว่า มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียถูกผลิตซ้ำผ่านโครงสร้างความคิดหลายชั้น ได้แก่ การยึดติดกับสิ่งที่มองเห็นและไขว่คว้า การทำให้เส้นทางชีวิตต้องรวดเร็วและเป็นเส้นตรง การผูกคุณค่าของชีวิตกับการยอมรับจากภายนอก และการอธิบายความสำเร็จด้วยความพยายามส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว โครงสร้างเหล่านี้ทำงานร่วมกันในการกระตุ้นการเปรียบเทียบทางสังคมอย่างเข้มข้น และบั่นทอนการรับรู้ความหมายของชีวิตในฐานะกระบวนการภายในที่สัมพันธ์กับ

คุณค่า ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ (Festinger, 1954; Frankl, 2006; Appel et al., 2016)

นอกจากนี้ การสังเคราะห์งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การใช้โซเชียลมีเดียในลักษณะการเสพเนื้อหาเชิงรับ (passive use) มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตและสุขภาวะทางจิตที่ลดลง โดยมีการเปรียบเทียบทางสังคมและความอิจฉาเป็นกลไกสำคัญ ขณะที่การรับรู้ความหมายของชีวิตทำหน้าที่เป็นปัจจัยคุ้มกัน (protective factor) ต่อผลกระทบทางลบดังกล่าว (Verduyn et al., 2017)

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสนับสนุนแนวคิดทางจิตวิทยาเชิงอัตถิภาวนิยมที่มองว่า ความหมายของชีวิตมิได้ขึ้นอยู่กับความสำเร็จเชิงวัตถุหรือการยอมรับจากสังคม หากแต่เกิดจากการตอบสนองต่อชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบต่อคุณค่าและสถานการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล (Frankl, 2006) อย่างไรก็ตาม บริบทของโซเชียลมีเดียทำให้บุคคลจำนวนมากย้ายศูนย์กลางการประเมินคุณค่าชีวิตจากภายในไปสู่ภายนอก ผ่านกลไกของการเปรียบเทียบทางสังคมและการแสวงหาการยอมรับจากผู้อื่น

เมื่อพิจารณาผ่านกรอบทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) จะเห็นได้ว่า มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มบั่นทอนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งสามประการ ได้แก่ ความเป็นอิสระในการเลือกชีวิต (autonomy) ความรู้สึกมีความสามารถที่แท้จริง (competence) และความสัมพันธ์ที่มีความหมาย (relatedness) (Deci & Ryan, 2000) ผลที่ตามมาคือการลดลงของแรงจูงใจภายในและการรับรู้ความหมายของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาทั้งในบริบทไทยและต่างประเทศ

ในเชิงสังคมวัฒนธรรม ผลการศึกษาเน้นย้ำว่า มายาคติความสำเร็จมิใช่ปัญหาเชิงปัจเจก หากแต่เป็นปรากฏการณ์เชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับอุดมการณ์แบบนีโอเสรีนิยมและเศรษฐกิจความสนใจของแพลตฟอร์มดิจิทัล การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงไม่อาจอาศัยเพียงการปรับตัวของบุคคลเท่านั้น แต่จำเป็นต้องพิจารณาในระดับนโยบายและการศึกษาอย่างเป็นระบบ

3. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา สามารถเสนอแนวทางเชิงนโยบายได้ดังนี้ ประการแรก ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนานโยบายด้านสุขภาวะทางจิตในยุคดิจิทัล โดยบูรณาการประเด็นการเปรียบเทียบทางสังคมและการรับรู้ความหมายของชีวิตเข้าไปในแผนงานด้านสุขภาพจิตและเยาวชน ประการที่สอง ควรสนับสนุนให้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น เช่น การออกแบบระบบที่ลดการกระตุ้นการเปรียบเทียบเชิงแข่งขัน และเพิ่มการมองเห็นของเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณค่าภายใน ความหลากหลายของเส้นทางชีวิต และความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ ประการที่สาม ควรสนับสนุนงานวิจัยเชิงสหวิทยาการเกี่ยวกับผลกระทบของโซเชียลมีเดียต่อ

ความหมายของชีวิตและสุขภาวะทางจิตในบริบทไทย เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบายในระยะยาว

4. ข้อเสนอเชิงการศึกษา

ในด้านการศึกษา บทความนี้เสนอว่า สถาบันการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดให้แก่ผู้เรียน

ประการแรก ควรบูรณาการการเรียนรู้ด้านความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (digital and media literacy) ที่เน้นการวิเคราะห์มายาคติแห่งความสำเร็จ การตั้งคำถามต่อภาพชีวิตในอุดมคติ และการเข้าใจกลไกของแพลตฟอร์ม

ประการที่สอง ควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณค่า ความหมายของชีวิต และการพัฒนาตนเองเชิงลึก ผ่านกิจกรรมสะท้อนคิด การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Frankl (2006) และ Deci และ Ryan (2000)

ประการที่สาม ควรสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนักศึกษาในประเด็นสุขภาวะทางจิต โดยให้ความสำคัญกับการรับรู้คุณค่าในตนเองและความหมายของชีวิต มากกว่าการแข่งขันเชิงผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียว

5. สรุปท้ายบท

โดยสรุป มายาคติแห่งความสำเร็จบนโซเชียลมีเดียเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ตนเอง การเปรียบเทียบทางสังคม และการแสวงหาความหมายของชีวิตของมนุษย์ในสังคมร่วมสมัย การรับมือกับปรากฏการณ์ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยทั้งการตระหนักรู้ในระดับปัจเจก การปรับโครงสร้างเชิงนโยบาย และการปฏิรูปแนวทางการศึกษา การสร้างสังคมดิจิทัลที่เอื้อต่อความหมายของชีวิตจึงมิใช่เพียงการลดผลกระทบเชิงลบของโซเชียลมีเดีย หากแต่เป็นการออกแบบเงื่อนไขทางสังคมที่ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความหมาย และมีสุขภาวะทางจิตอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ APA 7th)

- กนกวรรณ พงศ์สยาภรณ์. (2017). การรับรู้ความหมายในชีวิตและความเครียดของนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลมาศ ชาญวิเศษ. (2567). Social class, social capital, and social comparison on social media among young adults in Thailand [รายงานวิจัย]. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปยุตโต ป.อ. (ป.อ. ปยุตโต). (ม.ป.ป.). ความสุขอยู่ที่นี้ มัวไปหากันที่ไหน. วัฒนาเวศกวัน.
- ฐิตินันท์ บุญภาพ คอสมอน. (2556). บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมทางสังคมและอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร [รายงานวิจัย]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- Appel, H., Gerlach, A. L., & Crusius, J. (2016). The interplay between Facebook use, social comparison, envy, and depression. *Current Opinion in Psychology*, 9, 44–49.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- ETDA. (2565). ข้อมูลสถิติผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย (Internet User Behavior). ETDA Data Catalog. opendata.etda.or.th
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(2), 117–140.
- Frankl, V. E. (1959/2006). *Man’s search for meaning*. Beacon Press.
- Rodrin, N., Sripaotong, A., Lookin, I., Pornprasit, N., Leangsuksant, T., & Phetjom, S. (2567). Relationships between Instagram importance and self-esteem: Social comparison as mediators. *วารสารจิตวิทยา*, 22(1).
- Turkle, S. (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. Basic Books.
- Verduyn, P., Ybarra, O., Résibois, M., Jonides, J., & Kross, E. (2017). Do social network sites enhance or undermine subjective well-being? A critical review. *Social Issues and Policy Review*, 11(1), 274–302.
- Taylor, J., & Armes, G. (2024). Social comparison on Instagram, and its relationship with self-esteem and body-esteem. *Discover Psychology*.
- Frontiers in Public Health. (2023). Mobile social media use and life satisfaction among adolescents: The mediating role of meaning in life. *Frontiers in Public Health*.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้เขียน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการจินตาสิต

สถานที่ติดต่อ

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)
เลขที่ 31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง
อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
E-mail: Chintasit.journal@gmail.com
โทรศัพท์ 089 622 4068
<https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>
ISSN XXXX-XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์โดยเริ่มดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม), ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน), ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน) และฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม) สำหรับประเภทของบทความ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย และบทความวิชาการ รับผิดชอบบทความทั้งบทความภาษาไทยและบทความภาษาอังกฤษ และมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสาร และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับ ทั้งนี้ วารสารไม่มีค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน โดยบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีใช้หน่วยงานเดียวกันกับผู้พิมพ์และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่

พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือ สิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับ ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้พิมพ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการจิตตาสัทธา ตีพิมพ์เผยแพร่บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลวิจัยที่นำเสนอผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ *Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

1.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

1.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญขอเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

1.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุล

ผู้พิมพ์ต้นด้วย จุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี) เป็นการบอกทิศทางในการศึกษาค้นคว้า เป็นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตัวแปร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ช่วยให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการวิจัยและการนิพนธ์บทความ

1.10 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ (ถ้ามี) วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

1.11 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.12 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.13 ความรู้ใหม่ (New Knowledge) (ถ้ามี) นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

1.14 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.15 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้เขียนทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ *Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

2.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

2.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

2.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้อง ที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วย จุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author, Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้ว

ตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

2.8 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับ เป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา เสนอผลการศึกษาที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการศึกษา ควร จำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม มี นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทาง ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

2.9 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หากมีข้อเสนอแนะการ นำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา

2.10 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและ ความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้ง ภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียน เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิตต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit> ตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนดเป็นไฟล์เวิร์ด (Word file) เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยให้ใช้ไฟล์ดาวนโหลดจากรูปแบบบทความ (Article Format) ที่วารสารกำหนดเท่านั้น

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาบทความในทุกส่วนจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เท่านั้น

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Niramit AS พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ เป็นส่วนของรายละเอียดตามที่วารสารกำหนดเพื่อความชัดเจนของ การศึกษา และอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ

1.5 ชื่อเรื่อง ทั้งชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้เขียนทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 1 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ชื่อผู้เขียนแต่ละคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตำแหน่งขีดขอบด้านขวากระดาษได้ชื่อเรื่อง

1.7 ลังกัตผู้เขียนและผู้เขียนหลัก ให้เขียนไว้ด้านใต้ชื่อผู้เขียน ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ด้วย รวมถึงระบุผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) มีเครื่องหมาย * กำกับไว้บนนามสกุลผู้เขียน เพื่อระบุอีเมลสำหรับติดต่อประสานงาน ตำแหน่งขีดขอบขวากระดาษโดยระบุใต้ชื่อผู้เขียน

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ขีดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นตัวคั่น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง (กรณีที่เกิด อยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการ เป็นกรณีๆไป)

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยเป็นการอ้างอิง แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,/Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al./ (Year of Publication) หรือ (Author/et al./Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
Corresponding Author	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็น ภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 1 คน ให้ใส่ชื่อผู้นิพนธ์ให้ครบทุกคน โดยคั่นด้วยจุลภาค (,) ระหว่างผู้ นิพนธ์ แล้วตามด้วยคำว่า “และ” ในภาษาไทย หรือตามด้วยคำว่า “&” ในภาษาอังกฤษ ก่อนผู้นิพนธ์คน สดท้าย โดยจัดเรียงตามพยางค์สระ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อ เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ่างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการ อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ่างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบ เดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

1) ผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ/สกุล./ปีพิมพ์./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./(Year of Publication)/Title(Edition)/Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). *การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ*. บริหารศาสตร์.
Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). Sage.

2) ผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ/สกุล.,และชื่อ/สกุล./ปีพิมพ์./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./& Surname./Name./(Year of Publication)/Title(Edition)/Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, และ เสกสรรค์ สนวา. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. สำนักพิมพ์สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.

ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา, และ ชูจิต ตริรัตน์พันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf>

Svendsen, S., & Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one hour guide* (3rd digital ed.). Hans Reitzel Forlag. [https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-\(i-bog\)-i-bog-53615-9788741280615](https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-(i-bog)-i-bog-53615-9788741280615)

3) ผู้แต่ง 3 คน

ชื่อ/สกุล,ชื่อ/สกุล,และชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname,/Name /, Surname,/Name,/&Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./
Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทวีพันธ์สิน, และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. โฟร์เพช.

Ary, D., Jacobs, L. C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A. (2018). *Introduction to research in education*. Cengage Learning.

3.1.2 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./https://doi.org/เลข DOI
Surname,/Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./https://doi.org/DOI number

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3.2 วารสาร

1) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่เลขของฉบับที่./เลขหน้า.
Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue
number),/Page number.

ตัวอย่าง

ณัฐวดี บุญครอง, อธิมาตริ เพิ่มพูน, และวันชัย สุขตาม. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 27-40.

Chawla, L. (1994). Editor's note. *Children's Environment*, 2(11), 3. Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental

love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38-48.
<http://ojs.lib.swinedu.au/index.php/ejap>

2) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./<https://doi.org/>
เลข DOI
Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./ *Journal name*,/Year number(Issue
number),/Page number./<https://doi.org/>DOI number

ตัวอย่าง

ปรเมษฐ์ ลีจันทา, วีรพงษ์ นิทะรัมย์, และ อลิสสา สุวรรณัง. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 45-56.

<https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.4>

Herbst-Damm, K. L., & Kulik, J. A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225-229.

<https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3.3 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล/(ปี,วันที่/เดือน). ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า./(URL) (ถ้ามี)
Surname,/Name./(Year,/Date/Month). Column name./ *Newspaper name*,/Page number./(URL) (if
any)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิสว่าไรดี: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติ ใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิส*, 4. <http://lib.edu.chula.ac.th/>

[fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf](http://lib.edu.chula.ac.th/fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf)

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*.

<https://www.nytimes.com>

3.4 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก

1) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ
วิทยานิพนธ์ ปริญญาเอกที่ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

Surname,/Name./(Year published)./ *Thesis title*/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished
master's thesis]./University name.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนุญ รุ่งเรือง. (2561). *บทบาทที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์].

Jung, M. S. (2014). *A structural equation model on core competence of nursing students* [Unpublished doctoral dissertation]. Choong-Ang University.

2) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก

ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ *ชื่อวิทยานิพนธ์*[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอก หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก] มหาวิทยาลัย./ชื่อเว็บไซต์./URL
Surname./Name./ (Year published)./ *Thesis title*[Doctoral dissertation or Master's thesis./University name]./Website name./URL

ตัวอย่าง

วรารภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher-child communication skill & self-efficacy beliefs: An investigation on preschool teachers* [Master's thesis, Middle East Technical University]. Middle East Technical University Library. <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

3.5 รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceedings

ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อบทความ./ในชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล./<https://doi.org/เลข DOI> (ถ้ามี) หรือ (URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./ (Year)./Article title./In/Editor's name/(Editor)./Conference topic title./Conference name/(Page number)./Database./<https://doi.org/DOI number> (if any) or (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ภัทรภรณ์ แก้วกุล, ณัฐปภัสรณ์ ฉลาดมาก, และ อภิชากร ดวงแขเพ็ญศิริกุล. (2563). รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาหารประเพณีประดอกระเทียม บ้านจารย์อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. ใน จิรายุ ทรัพย์สิน (บ.ก.), *New Normal New Life : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสืบสานอัตลักษณ์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชา*. การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3 (น. 815-524). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97–108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

3.6 รายงาน

1) รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)

Agency name./ (Year published)./ Title./ Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 เซ็นจูรี่.

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer (NIH Publication No. 18-2059)*. U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health.

<https://www.cancer.gov/publications/patient-education/takingtime.pdf>

2) รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./ (URL) (ถ้ามี)

Surname./ Name./ (Year published)./ Title./ Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

สุมาลี ตั้งคณานุรักษ์, อรทัย วิมลโนธ, และ เกரியงไกร นะจร. (2559). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). *A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through third grade.*

Vanderbilt University, Peabody Research Institute.

3.7 เว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./ (ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

Surname./ Name./ (Year./ Day/ Month published)./ Article title./ Website name./ URL

ตัวอย่าง

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2554, 27 เมษายน). *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulapedia). <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=การจัดการเรียนรู้ออนไลน์>
Centers for Disease Control and Prevention. (2018, August 22). *Preventing HPV associated cancers*. https://www.cdc.gov/cancer/hpv/basic_info/prevention.htm

3.8 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./ (ปี./วัน/เดือน)./ <i>ราชกิจจานุเบกษา</i> ./ เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./ หน้า/เลขหน้า. Legal name./ (Year./Day/Month)./ <i>Government Gazette</i> ./ Volume/Volume number/Section/Section number./ Page/Page number.
--

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24-31.

หมายเหตุ : ที่มาของรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(สิงหาคม 2564). การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition). Thaijo. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738>

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด],

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

[ดับเบิลคลิกเพื่อเพิ่มกรอบรูปภาพ]

รูปที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ผลการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo |
DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo |
DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo |
DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo |
DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo | DisplayText cannot span mo |

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

สรุปและอภิปรายผล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด],

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่1ปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะกล่าวถึง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่2วิเคราะห์ข้อมูล/การโต้แย้งข้อเท็จจริง/การถกเถียง/การใช้เหตุผล/ใช้หลักฐานข้ออ้าง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่3เสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทสรุป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารวิชาการจินตาสิต
(กรุณาส่งมาพร้อมกับบทความ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

หน่วยงาน.....คณะ.....

ขอส่งบทความ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

ประเภท บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

.....
.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

.....
.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

.....
.....

Keywords (ภาษาอังกฤษ)

.....
.....

ที่อยู่ติดต่อ เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร..... E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดและ
นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์บทความของวารสารวิชาการจินตาสิตแล้ว

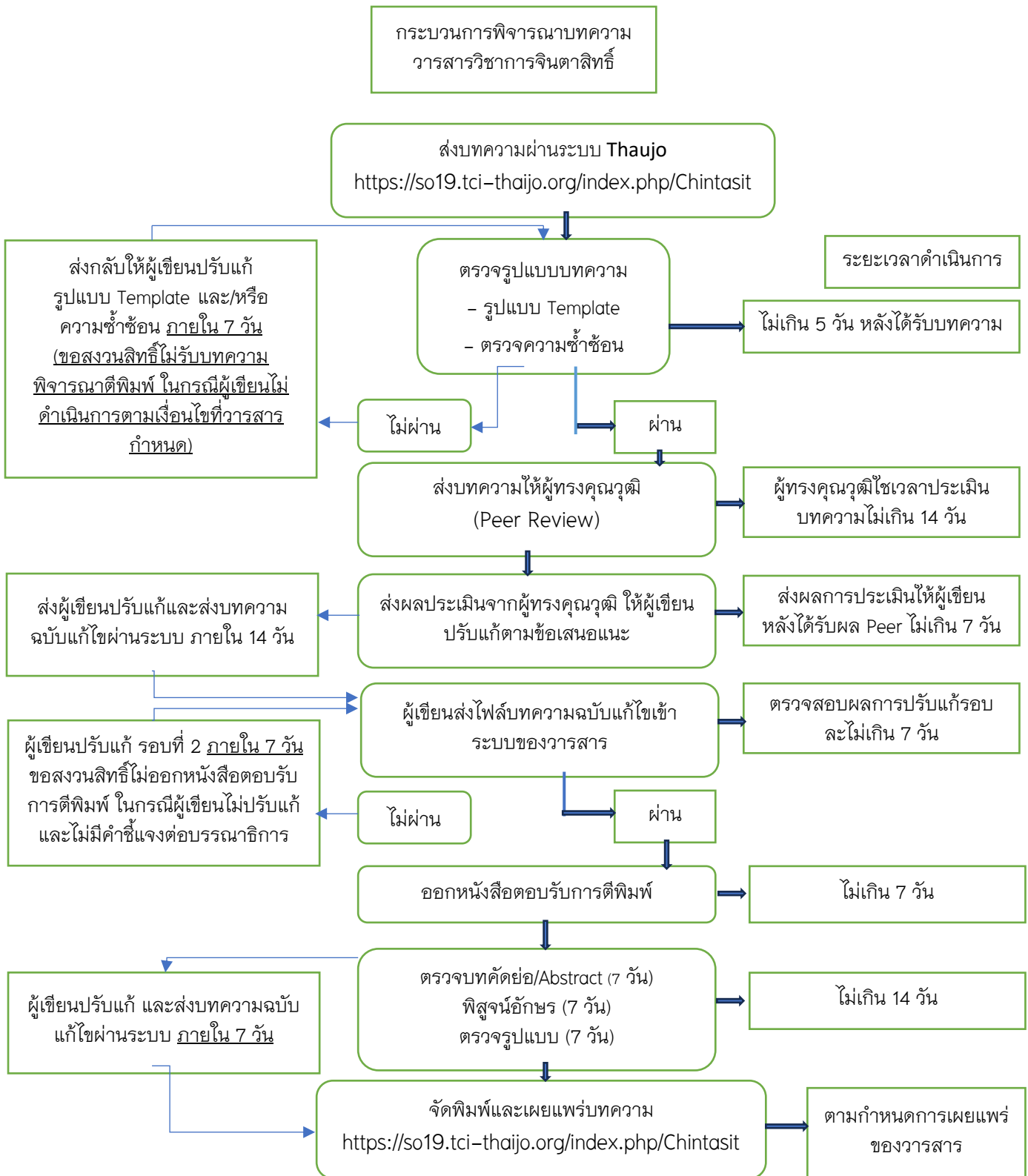
โปรดระบุ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงนาม.....

(.....)

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้นิพนธ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1 – 6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้นิพนธ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)

กระบวนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ส่งบทความผ่านระบบ Thaijo <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>
2. การตรวจสอบรูปแบบบทความเบื้องต้นโดยกองบรรณาธิการ (1 สัปดาห์):
บทความที่ถูกส่งเข้ามาจะได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์โดยกองบรรณาธิการ ดังนี้

- รูปแบบการจัดหน้า
- การใช้ภาษา
- การคัดลอกเลียนแบบ (ไม่เกินร้อยละ 25)
- ความเพียงพอและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
- รูปแบบการเขียนอ้างอิง
- ความซ้ำซ้อน

หากบทความดังกล่าวมีรูปแบบไม่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนด หรือมีอัตราการใช้ซ้ำซ้อนสูงกว่าที่วารสารฯ กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับบทความดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งจะแจ้งผู้ประพันธ์ให้รับทราบต่อไป

3. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน (Peer Review) พิจารณาความถูกต้อง-เหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ผ่านการพิจารณาขั้นที่ 1 แล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2-3 ท่าน เพื่อพิจารณาบทความดังกล่าวในรูปแบบ Double-Blind ก่อนดำเนินการทบทวนและจัดส่งบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป โดยระดับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจะประกอบด้วย

- 3.1 สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Accept)
- 3.2 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขเล็กน้อย (Accept with minor revision)
- 3.3 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขอย่างมาก (Accept with major revision)

- 3.4 ไม่สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Reject)

4. ส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ (1-2 สัปดาห์):

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการพิจารณาและสรุปผลอีกครั้ง โดยบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องได้รับผลเป็น Accept หรือ Accept with minor revision ส่วนบทความที่ได้รับผลเป็น Accept with major revision บรรณาธิการจะเป็นผู้พิจารณาชี้ขาด และบทความที่ได้รับผลเป็น Reject จะไม่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิต โดยจะส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ส่งผลการประเมินให้ผู้เขียนหลังได้รับผล Peer ไม่เกิน 7 วัน
- 4.2 ส่งผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบ ภายใน 14 วัน

5. ผู้เขียนส่งไฟล์บทความฉบับแก้ไขเข้าระบบของวารสาร (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนดำเนินการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกองบรรณาธิการ (ถ้ามี) โดยผู้เขียนต้องดำเนินการแก้ไขให้ครบถ้วน และชี้แจงการปรับแก้ แล้วส่งบทความที่ปรับแก้แล้ว และเอกสารชี้แจงการปรับแก้กลับมายังกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด การพิจารณาบทความฉบับปรับแก้ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบผลการปรับแก้รอบละไม่เกิน ไม่เกิน 7 วัน

5.2 ผู้เขียนปรับแก้ รอบที่ 2 ภายใน 7 วันขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ ในกรณีผู้เขียนไม่ปรับแก้และไม่มีคำชี้แจงต่อบรรณาธิการ

6. ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ปรับแก้แล้ว จะดำเนินการพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง หากบทความดังกล่าวได้รับการแก้ไขครบถ้วน จะรับรองการตีพิมพ์ และนำเข้าสู่กระบวนการจัดอาร์ตเวิร์คต่อไป ใช้เวลาดำเนินการไม่เกิน 7 วัน

7. ตรวจสอบคัดย่อ/Abstract (1-2 สัปดาห์)

ก่อนดำเนินการจัดรูปเล่มเพื่อทำการเผยแพร่กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบบทความคัดย่อ พิสูจน์อักษรและตรวจรูปแบบ ไม่เกิน 7 วัน และผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบฯ ภายใน 7 วัน

8. จัดพิมพ์และเผยแพร่บทความ

เมื่อบทความผ่านกระบวนการทั้งหมดที่วารสารกำหนดจะดำเนินการเผยแพร่ตามกระบวนการของแต่ละฉบับผ่าน วารสารวิชาการจินตาสิต

ISSN: 3075-0956 (ออนไลน์)

วารสารวิชาการจินตาสิต

31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-MAIL. CHINTASIT.JOURNAL@GMAIL.COM โทร. 0896224068